

+тэлепраграма

№ 43 (305) 22 лістапада 2002 г.

Наша Ніва

Заснаваная ў 1906. Адноўленая ў 1991. Выходзіць у пятніцы

ПЕРШАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЭТА

У НУМАРЫ

Расплата заводам за газ

22 лістапада можа адбыцца найбуйнейшы гешэфт за ўсю гісторыю беларускай прыватызацыі. Старонка 4.

Апазыцьлю — ва ўрад

Хто з сёньняшніх апазыцыянэраў гатовы да прапановаў з боку ўладаў? Хто быў бы карысны ва ўрадзе? Старонка 3.

Каўкаскі палоњнік

...Адзін з афіцэраў 503-га мотастралковага палка, дысьлякаванага ва Ўладзікаўказе, здаў малодшага сяржанта Фёдарава "у аренду" мясцовым бізнесоўцам. З Рәсей пра Рәсей — старонка 13.

Вось зла, палюбіш і...

Каталік! Пратэстанты! Гусіты! Жыдамасоны! Амэрыканскія падпявальцы! Будзе і на нашай вуліцы 68-ы год! Старонка 16.

Эўропе бацька не патрэбны

Кіраўніку Беларусі і сямём ягоным міністрам забаронена зьяўляцца ў Эўропе. З Лукашэнкам пачалі размаўляць ягонай жа мовай, без эквікоў. Ці штурхне гэта Менск у абдымкі Масквы, стане ясна 27 лістапада.

Ўладзімер Цімашэвіч заявіў, што Польшча падтрымлівае само разшэнне і разумее ягоныя матывы, але, зыходзячы з рацый судэства і канечнасці контактаў з Беларусю, ёй цягкая было б спыніцца з ёй адносіны.

Падставай для санкцый стала неаднаразовая адмова Менску падвойкы візы супрацоўнікам місіі АБСЭ і поўная адсутнасць дэмакраты ў Беларусі. Хоць Менск пачаў распраўляцца з місіяй адразу пасля леташніх выбараў, а дэмакратыя на пахне ад 1995-га, гром грымнуў толькі цяпер.

У сучасніцце даўно часаліся рукі пакараць "апошнія дыктатара Эўропы". Стрымлівалася толькі тое, што яшчэ большая ізоляція беларускага кіраўніцтва непазбежна штурхнула б яго ў цяснейшыя абдымкі Масквы. Адчуўши, што інкарпарацыя Беларусі ў Рәсей больш не стаіць на парадку дня, эўрапейцы памянялі тактыку. А тутака і нагоды вывралася: імпэт на жаданье "дыктатара Беларусі" прарвавацца на саміт NATO ў Прагу, шантажуючы Эўропу кантрабандай наркотыкаў і нелегальнай іміграцыі.

У адрозненьні ад санкцый, якія эўрапейцы ўводзілі ў 90-х, эфект Па-першае, узрасла залежнасць краіны ад экспарту ў Эўропаў. Па-другое, сярод беларусаў вырасла папулярнасць ідэі інтэграцыі ў Эўрасаюз.

Ніякіх адекватных мераў у адказ Беларусь прыняць на можа. Хіба што сапраўды, на радасць тутэйшым кантрабандыстам, зды-

ме дротавыя заслоны на заходніяя мяжы. Таму афіцыйныя мэдыя нават на надта крытыкуюць эўропейскія краіны, абмяжоўваючыся звыклымі спасылкамі на "амэрыканскі ціск".

На канфэрэнцыі па Беларусі, арганізаванай 14 лістапада ў Вашынгтоне пад эгідай "Амэрыканскі энтарпрайз інстытут", прагучалі заклікі да "змены рэжыму" ў Беларусі. Гэты выраз апошнім часам стаў модным у дачыненні да Граку. Пасля такое паралелі Лукашэнку не выпадае спадзявацца на літасць з боку Вашынгтону. Аднак ад эўрапейцаў беларусы заўжды чакалі большага.

Беларусь на можа праводзіць палітыку самаізалацыі даўгі час. Таму Пуцін зразагаваў на рапшынне эўрапейцаў імгненна. У аўторак прэс-сакратарка кіраўніка Беларусі Натальля Пяткевіч з захапленьнем абвесыціла, што А.Лукашэнка атрымаў запрашэнні з Масквы. Прауда, інфармаваныя расейскія крыніцы цвердзяць, што сустрачы абудзеца па просьбе беларускага боку.

Візит Лукашэнкі ў Маскву можа адбыцца ўжо 27 лістапада. Мяркуючы па імгненнай рэакцыі, Москва гатовая гуляць з Менскам у ту ю ж гульню, якая прынесла ёй за апошні год столькі перамог на ўкраінскім фронце. Беларуска-расейская сустрэча ў вярхах можа стаць чарговым паваротам флюгера беларускай палітыкі. Раз Лукашэнку на будзе куды ездзіць, акрамя як у Рәсей, ён гатовы ездзіць у Рәсей.

Мікола Бугай

Алаг адзін — муфціяў два

Упершыню за 600 гадоў адбыўся падзел ісламскай грамады Беларусі. У кастрычніку Камітэт па спраўах рэлігіяў і нацыянальнасцяў пры Саўміне зарэгістра-

ваў Духоўнае ўпраўленьне мусульманаў, якое сталася канкурантам Мусульманскаму рэлігійнаму аб'яднанню, што існуе ўжо 8 гадоў. Каб разабрацца ў пры-

чынах падзелу, мы звязнруліся да муфціяў абедзвюх рэлігійных арганізацый.

Старонка 5.

Легенда беларускай прэзы

Нагадваем нашым сталым чытачам, што цяпер падпіску газэта абыходзіцца таныней. Падпіску прымаюць ва ўсіх аддзяленнях пошты, а таксама на шапкі "Белсаюздруку".

Дык падпісвайцеся!

Падпісны індэкс 63125.

Я здымаю каго хачу

Гутарка з Алесем Матафонавым.

АНАТОЛІЙ КІРПІЧНІК

“Наш Сашка”

Расейскія СМИ, што ўзыялі чарговы ажыятаж вакол Беларусі ды яе кірауніка, гэтым разам вылучаюцца асаблівай бесцырымоннасцю.

Не, можна было і даўней у “Ляльках” пабачыць вусатага здараўяка з гармонікам і харктэрным акцэнтам, які “на цыганскам факультэце абраўаванье палучыл”, можна было прачытаць у якой старазапаветнай газэце слова баявога генэрала пра тое, што дапамагчы Расеі Чачэніі — абавязак беларусаў. Аднак усё гэта казалася да слова, было ілюстрацыяй да расейскіх проблемаў. Цяпер беларускае пытаныне аналізуецца як самадастатковае, прычым такім тонам, на які расейцы, як замежнікі, напросту ня маюць права.

Так, падрыўную зуброўскую акцыю нагадвалі апошнія, шматкроць анансаваныя, НТВ-шыны “Лялькі”: Лукашэнка ў пыхушицы за кратамі. Або вось харктыстыка, якую аналітык інтэрнэт-старонкі “Gazeta.Ru” Сяргей Мастаўшчыкоў дае беларусам: “З карысных выкапняў беларускаму народу дасталася бульба, з спрадвечных занятаў — гатаванне катлетаў, падмітаныне ў хаце, выгул паразаці, порка дзяцей, рыданыне, бойка, пошук справядлівасці ў съвеце, карасканье і габляваныне”.

Аднайчы мне давялося праехаць ад Седліцаў да Белай-Падляскай у цягніку “Варшава—Масква” разам з п’янім будаўніком-палякам. Даведаўшыся, адкуль я, ён радасна зароў: “А, беларусін! Брат Лукашэнкі! Хакей, лыжы!” І за пяць хвілін распавеў усё тое нямно-гае, што ведаў пра Беларусь, нібы я я быў той “апошні дыктатар Эўропы”. Пырскала сыліна, шчокі трэсліся, азызлы твар аж съвя-ціўся ад радасці, выкліканай пачуцьцём сваёй вышэйшасці, ма-ральнае перавагі. Съмешна і прыкра. Стылёва бездакорны і перасы-паны цэнкім алюзіямі фэльетон Мастаўшчыкова нагадаў мне мана-лёт таго паляка. Аднак цяжка сабе ўяўіць, как апошнім дали слова на TVP1 або на інтэрнэт-сайце “Gazety Wyborczej”.

Што тут такога, скажаце вы, вунь Алець Чобат з Сакратам Янові-чам яшчэ й не такое часам пішуць пра беларусаў, а чаго націярпей-ся кіраунік дзяржавы ад наша прэсы за восем гадоў — уяўіць цяж-ка. Але яны — свае. А чужым трэба час ад часу нагадваць, што, прыкладам, А.Лукашэнка для іх — ніякія “наш Сашка”, а прэзы-дэнт сувэрэннае дзяржавы.

Гэта зусім ня ліст у абарону Аляксандра Лукашэнкі. Не пра яго гаворка. Гаворка пра этику і прафесіяналізм, пра ўменьне пісаць востра, але бяз хамства, проблемна, але не абражачы. І што казаць, калі ў гэтых пытанынях расейскі СМИ часціком троба даганяць і пераганяць п’янага польскага будаўніка? Калі з шырокіх калашынаў тамтэйшае дэмакратычнае прэсы часам выглядае звычайны імпэры-ялізм ды палітычнае замова? І яны будуть, як казаў габрэй з показкі, вучыць нас камэрцы?

Міжволні згадвацца байка, якую распавядаў рэдактар аднае бе-расыцкія газеты. У рамках нейкай праограммы “па абмене досьве-дам” з лекцыямі прыехалі расейскія журналісты. Былі яны з саме Масквы і на тутэйшыя рэаліі паглядлі крыху пагардліва. Адчытаў-шы свае даклады пра тое, як трэба пісаць і як фатаграфаваць, звысок агледзелі тутэйшыя журналістыкі бамонд і працадзілі: “Вопросы есть?” Пытаныне ім задалі адно: “Скажыце, а Москва — вялікі горад?” Пасыль гэтага лектары неяк надзвычай хутка зъехалі.

На дзяржаўным узроўні гэткія пытаныні мусіць фармуляваць МЗС. Дыпламатычным чынам, але ня менш дасціпна. Бо прэзыдэнты мяняюцца, а рэпутацыя краіны застаецца.

Андрэй Скурко

Зварот грамадzkіх лідэраў Гарадзеншчыны

14 жніўня прэзыдэнт Расеі Пуцін дазволіў сабе зыневажальная заявы ў бок нашага народа, у якіх прапанаваў зыншчыцу Беларусь як самастойную дзяржаву. Нягледзячы на нэгатыўную рэакцыю беларускага грамадзтва на гэтыя заявы, спэцслужбы і СМИ Расеі, а таксама прадстаўнікі некаторых заходніх краін пачалі спробы расколу беларускага грамадзтва па пытаныні стаўлення да “прапаноў” Пуціна.

Мы — прадстаўнікі грамадzkіх і палітычных арганізацый Гара-дзеншчыны — зъяўляемся да беларускай грамадзкасці. Са-праўды гістарычны выбор, які стаіць перад Беларусіяй, — зас-тавацца наэўтральнай краінай, як Швайцарыя, ці рухацца ў кірунку Эўразыю. Пуцін і Лукашэнка імкніцца навязаць нам іншы “выбар”: далучыцца да Расеі “асобнымі губэрніямі” ці “праз утварэнне саюзнай дзяржавы”. Толькі жывучы ва ўласнай краіне, мы можам пабудаваць сабе годнае й заможнае жыццё. Не паддамося падману, захаваем нашу дзяржаву!

Мы зъяўляемся да лідэраў грамадzkіх і палітычных арганізацый: спыніце разгляд любых

плянаў “дэмакратызацыі Бела-руси”, калі ў іх не прадугледжана, што пры любым варыянце развязвіцца падзеяў Беларусь за-станецца незалежнай краінай — суб’ектам міжнароднага права. Заклікам усе дэмакратычныя сілы Беларусі аб’яднанца вакол ідеі захаванія незалежнасці нашай дзяржавы.

Мы зъяўляемся да кірауніцтва Беларусі. Спыніце небяспечная гульня “па далейшай інтэграцыі Беларусі і Расеі”, утым ліку й прадзес падрыхтоўкі да “ўвядзення расейскага рубля ў якасці супольнай валюты”. Хопіць шантажаваць уласны на-род матчымасцю страты яго дзяржавы.

Мы зъяўляемся да прадстаў-нікоў міжнароднай супольнасці ў Беларусі. Спыніце агітацыю ў шэрагах беларускай апазыцыі пра мітычную мэтазгоднасць уваходу Беларусі ў склад Расеі. Маўляў, такім чынам “вы пазба-віцесься ад антыдэмакратычнага рэжыму Лукашэнкі”. Па-першое, беларуская дзяржава — гэта ба-завая каштоўнасць нашага на-роду і ня можа мяняцца на іншыя грамадзкія каштоўнасці. Па-другое, сучасная Расея і дэ-макратыя — рэчы ўзаемавыклю-чальныя.

Перамагчы сябе

Нават не спадзяваўся, што дажы-ву да часоў, калі звялякім зада-вильненем буду слухаць выступ-леныні А.Лукашэнкі.

Апошнія два ну вельмі ўжо мне спадабаліся. І думкі правільныя, і спо-вы ў тыму, а запалу — дык на дзесяціх хопіц. Вось толькі шкада, што за правільнымі словамі не адбываецца нікіх правільных дзеяньняў. Штосьці накшталт тантанія на месцы атрымлі-ваеца. Адна нага быццам бы ходзіць у адзін бок, у другі, у трэці... а другая цвёрда стаіць на адным і тым же мес-цы, пакрысе урасточаць ў болата. Яшчэ криху — і можна ўжо ня торгатацца, нічога не дапаможа.

А.Лукашэнка ня ведае паразаў як палітык, усе свае падынкы ён выйгра-ваў: і з Кебічам, і з Пазняком, апазы-цыйнага уголу. У барацьбе ён як рака ў водзе, жыве ёй і ў ёй. А алагем усяго яго жыцця будзе той момант, калі ён пераможа галоўнага свайго ворага — самога сябе. Тады ён стане спарадным дзяржаўвадвонікам. Тады будуть паважаць яго, яго краіну, яго народ. І ня будуць зьдзекавацца “дру-жаственны” тэлеканалы з акценту прэзыдэнта суседніх дзяржавы.

“Перамагчы сябе” — шмат чаго ўтрымліваеца ў гэтых словах... Гэта дэмакратычны пераутварэні ў краіне, не, эта ўсталяванне сабройскіх адносін з краінамі Захаду — яны галоўныя патэнційныя інвестары наша заняпадае эканомікі. Гэта й напаў-ненне реальным зместам дэклара-цыяў пра нашу мову, аднаўленне гістарычных сымбаліяў. Дык ці толькі гэта, але гэта найгалоўнейшае. З гэтым будзе стабільная эканоміка, якая развіваецца, будуць спартовыя да-сягнены, будзе гонар за сваю краіну ў нашых людзей.

Не хачу быць пэсімістам, але зда-еца мно, што галоўнаму свайму ворагу А.Лукашэнку ўсё ж грайтрае. Ня хопіц у яго сілай. Хаце апошнія вы-туплены, вяртаюся да пачатку размо-ви, трохі абнадзеяваю...

Вітаўт І., Гомель

Сустрэнемся на сایце!

Для вучняў і іх бацькоў, былых выпускнікоў, што самі, можа, ужо сталі бацькамі, з пачатку верасеня працуе сайт **Magilevskaya Garadz-koi Gimnazii №1**. Гімназісты і іх наў-навая установа, гісторыя, падзеі, наўны і цікавыя вучнёўскія задумы ў ідзі. З усёй шчырай радасцю і гас-цинасцю, якая толькі можа быць у гаспадара, запрашаю вас на web-site гімназіі №1 — www.Firsgymnasium.by.ru. Няхай адлегласці зробяцца не-з'яўжнымі.

П.Ч., Magilev

Тыдзень нашага жыцця

Барткевіч за кратамі

Сын гімнасткі Вольгі Корбут і сяпевака Лявона Барткевіча Рычард Барткевіч асуджаны амэрыканскім судом на 3,5 году турмы за фальшаванье дэлаў. Ён таксама мусіць выплаціць 5 тыс. дэлаўраў крамам, у якіх ён пасыпей падсунуць фальшывыя гроши. Барткевіч дапамаглі эміграваць амэрыканскія беларусы яшчэ ў 1991 г. Рычарду цяпер 23 гады, а ў момант выезду было 12. Як паведаміла радыё “Свабода”, Вольга Корбут на суд не прыяжджаля, адно даслава ліст падтрымкі.

Ярашук на tone

Большасцю галасоў радыё Беларускага кангрэсу дэмакратычных прафсаюзаў рэкамэндавала на пост прэзыдэнта гэтай арганізацыі Аляксандра Ярашука. Гэты дзядзька ўжо стаў адзінм дэмакратычным кандыдатам і арганізаваў рэфэрэндум па дэмакратычным далучэнні Беларусі да Расеі. Цяпер самая пара пакіраваць дэмакратычнымі прафсуполкамі.

Паўлаў у плянах

Менгарыканкам плянуе за наступны год прызначыць у гаспадарку гораду 480 млн. дэлаўраў замежных інвестыцый. Калі ўлічыць, што ў цэлую краіну столькі не было інвеставана за папярэдня 10 гадоў, дык са-прауды аж дух займае. І ніякай іроніі! Вунь жа пабяцілі віт-намцы купіць мотовэлазавод. А вечарам яны яшчэ ў цыноўкі на камвольным племсці будуть.

Вайтовіч супраць

Старшыня савету рэспублікі Аляксандар Вайтовіч прагаля-саваў супраць прынцыца да ведама прэзыдэнцкага дэкрату аб Акадэміі науак. Яго падтрымалі яшчэ два дэпутаты. А “за” было 38.

Краўчанку вяртаюць з Японіі

Пасол Пяцро Краўчанка, эксп-міністар замежных спраў, вызвалены ад пасады пасла ў

Японіі. Не за апазыцыйнасць, на жаль. Ён адпрацаваў у краіне

“сушы” 4,5 году, а звычайна пасол бавіць у адной краіне ня больш за тры-чатыры гады.

Рэкорд тэмпературы

17 лістапада ў Менску быў павіты тэмпературны рэкорд. А 15-й рутнага слупок дасягнуў адзнакі 16 градусаў. Тым самым пераўыдзены паказынік 1934 г. — 11,2 градуса. Ці звязана гэта з правядзеннем акцыі ў абарону незалежнасці, на якую сабраліся паўтары тысячы чалавек, сыноткі не паведамілі.

Ёгурты — на чистую воду

Навукоўцы з Бастырскага ўніверсітэту (ЗША) заявілі,

што рэкламныя аўбесткі пра карысьць жывых бактэрый у ёгуртавых не адпавядаюць рэчайсці. Яны дасыльдавалі больш за 20 “іагуртаў”, як любяць пісаць на этикетках нашы ня-зломныя малаказаводы, і адкрылі, што ў большасці выпадкаў ўсе карысныя бактэрыі загінулі. А ў шасці ўзорах былі выдзелены мікраарганізмы, што выклікаюць расстройствы страваванія. На думку навукоўцаў, вытворцы мо і ўводзяць у ёгурты бактэрыі, ды тамака нічога не застаецца, пакуль пра-дукт даходзіць да спажывца. Калі такое ў Амэрыцы, дык пра нас годзе й казаць.

Самыя разумныя гепарды — старыя і малыя

Трагічны выпадак здарыўся ў заапарку нямецкага Крэфельду. Зламыўся адамкнуты клеткі, у якой сядзелі гепарды. 3-гадовая самка вырвалася на волю і зарэ-зала дзесяць кенгуру. Нажэрла-ся мяса і заснула. 7-гадовая самка знайшлі ў карчах, ён забіўся туды і дрыжэў ад страху. А стары самец і маладзенская саміца зусім ня выйшлі зь ня-волі, няглед

Апошнія прызначэнныі Аляксандра Лукашэнкі дазваліаюць меркаваць, што дзяржапарат перастаў баяцца съядомых беларусаў. Пакуль, праўда, шанцы атрымаць пасаду маюць толькі людзі, не заангажаваны ў апазыцыйныя структуры. А сёньняшнія апазыцыянэры ці гатовыя да такіх прапановаў з боку ўладаў? Па адказ мы зьвярнуліся да экспертаў і да саміх апазыцыйных дзеячоў. Эксперты адказвалі на пытаньне "Хто з апазыцыйных дзеячоў мог бы ўвайсьці ва ўрад?", а палітыкі — "Ці гатовыя вы сёньня пайсьці на працу ва ўрад, калі атрымаеце такую прапанову?"

Прафэсіяналы ці здраднікі?

Аглядальнік радыё "Свабода" Юры Дракахруст бярэ пад сумнёў мэтагоднасць уваходу апазыцыянэраў ва ўрад. Ён схілецца да того, што, паводле азначэння, яны — людзі, якія змагаюцца за ўладу. Але не выключае, што некаторыя апазыцыйныя дзеячы, кіруючыся інтарэсамі Беларусі, могуць даць згоду. "Праўда, у такім разе им давялося бы перакрэсліць сябе як палітыкаў" — кажа Дракахруст. — Аднак людзі за ўсёдзе могуць паслужыць Бацькаўшчыне, ахвяруючы сваімі прынцыпамі. Калі эканоміка Беларусі "накрыеца медным тазам", усе палітычныя адрозненія будуть менш істотныі".

Ю.Дракахруст хацеў бы бачыць ва ўрадзе апазыцыянэраў-профэсіяналіў: Міхаіла Чыгіра, Станіслава Багданкевіча, Васіля Шлындзіка. Але ён ня бачыць пасады, якую маглі бы заняць Вінцук Вячорка альбо Анатоль Лябедзька. Апошніх Ю.Дракахруст лічыць профэсіяналамі толькі ў палітыцы, у адрозненіи ад таго ж С.Багданкевіча, які яшчэ ёт эканаміст, банкір. Праўда, Вячорка, як вядомы мовазнаўца, мог бы знайсці сваё месца ў Міністэрстве адукацыі. У Міністэрстве абароны маглі бы працаўца Мікола Статкевіч і Сяргей Чыслаў. Міністэрства інфармацыі магла бы ачоліць Жанна Літвіна. Мечыслаў Грыб, напэўна, быў бы ня супраць уз-

Апазыцыю — ва ўрад

началіць Міністэрства ўнутраных справаў. Міністрам мог бы кіраваць Міхail Paстухоў. Апазыцыянэры маглі бы стаць на чале і іншых міністэрстваў, якія цяпер нярэдка ўзначальваюцца выпадковымі людзьмі.

Сам Ю.Дракахруст на месцы апазыцыйных дзеячоў ва ўрад бы не пайшоў. "Але, калі хтосьці такое раашэнне прыме, я ня буду казаць, што ён здраднік, які служыць ворагу".

Могуць ці ня могуць?

Прэзыдэнт Цэнтра палітычнай адукацыі Андрэй Ляховіч ня бачыць сярод апазыцыйных дзеячоў людзей, вартых увайсьці ва ўрад. Ён ня ведае такіх фігураў, ня верыць, што апазыцыянэры разумеюць, як трэба змагацца за ўладу. "Важнае пытаньне — ці здольная апазыцыя сёньня змагацца за ўладу? А ці зможа яна кіраваць краінай — яшчэ больше пытаньне", — кажа А.Ляховіч.

Журналістка "Советской Белоруссии" Ніна Раманава лічыць, што на сёньня гаварыць пра ўдзел апазыцыйных палітыкаў ва ўрадзе несур'ёзна.

Аднак праблема ня толькі ў здольнасцях апазыцыйных палітыкаў. Улада паспрыяла тому, каб некаторыя апазыцыянэры не маглі працаўца ва ўладзе. Самыя харектэрныя выпадак — гэта справа былога прэм'ера Міхаіла Чыгіра, які, згодна з судовым

раашэннем, у найбліжэйшыя гады ня мае права займаць адказныя пасады, ня зможа ён і балітавацца ў прэзыдэнты на будучых выбарах кіраўніка дзяржавы.

Без каманды можна загінуць

Васіль Шлындзікаў, адзін з кіраўнікоў Аб'яднанай грамадзянскай партыі, кажа, што ён сёньня не гатовы ісці ва ўрад. На яго думку, туды "трэба ісці адной камандай", інакш "адзін нічога ня зробіш і загінеш".

Былы кіраўнік Нацыянальнага банку Станіслаў Багданкевіч таксама не гатовы да такога кроку. "Я быў бы гатовы, каб урад меў паўнамоцтвы. Паўнамоцтвы на змену систэмы ўлады, на раздзяленне ўладаў, на вяршэнства закону, на свабоду СМИ. Але ніякіх перадумоваў для гэтага няма, таму я не гатовы", — кажа С.Багданкевіч.

Патрэба эканамічных зрухаў

Сярод апазыцыянэраў, якія маглі бы сёньня працаўцаць ва ўрадзе, эксперты называюць і Валянціну Палевікову, былую кіраўнічку партыі жанчын "Наадзея". Яе кандыдатуру вылучае генэральны дырэктар АТН Белтэлерадыёкампаніі Аляксандар Мартыненка. Ён пэўны, што толькі В.Палевікова магла бы там працаўцаць. "Яна займалася б сацыяльнымі пытаннямі, — кажа Мартыненка. — А больш сярод апазыцыянэраў я нікога ня бачу. Яны альбо занадта старыя, альбо не ўяўляюць сабе сутнасць справы".

Сама Валянціна Палевікова, на сёньня лідар незарэгістраванай Аб'яднанай сацыял-дэмакратычнай партыі, ва ўладыя структу-

ры працаўцаць ня пойдзе ні ў якім разе, нават думаць пра гэта ня хоча. "Я пайшла б на прадпрыемства па сваёй спэцыяльнасці. 16 гадоў я адпрацаўала інжынерам-праграмістам. І сёньня бачу, што мая праца вельмі патрабуецца. Я ўжо атрымлівала прапановы", — кажа Палевікова. Яна пэўная: пакуль ня зменіцца сыстэма, ня зрушыцца эканоміка, у жыхароў Беларусі будуть міэрнія заробкі, нашы землякі будуть зьязджаць за мяжу.

"Я застаюся ў палітыцы", — гаворыць В.Палевікова. — Важна быць у палітыцы, каб разумець сътуацию, той стан, у якім знаходзіцца краіна. Без эканамічных зрухаў ня будзе зменаў палітычных".

Справа ў мэханізмах

На думку былога рэдактара "НН" Сяргея Дубаўца, сярод апазыцыйных дзеячоў ёсьць нямальых, хто варты працаўцаць ва ўрадзе. "Але цяпер рэч не ў персаналіях, а ў мэханізмах", — кажа Дубаўец. — Вось ледзь ня стаў рэдактарам часопісу Шайбак. Калі б стаў, замест "Всемирнай літературы" была б "Сусветная літаратура", арентаваная на школу, на пераклад сусветнае класікі, на запаўненне калясальнае культурнае лякуны. І гэта толькі прыклад, якім чынам члавек "зь іншага берагу" можа радыкальна змяніць сътуацию

ў пэўнай сферы на добрае, на прырост нацыянальнага бацьцяцца".

С.Дубаўец лічыць, што сътуацию можна змяніць у любой сферы. Хоць відавочна, што калі сярод апазыцыянэраў-культурнікаў шмат

прафэсіяналіў, якія маглі бы пасыляхова працаўцаць у Міністэрстве культуры, Міністэрстве адукацыі, дык апазыцыянэраў-прамыслоўцаў альбо апазыцыянэраў-сілавікоў няшмат. Таму ня дзіўна, што напярэдадні леташніх прэзыдэнцкіх выбараў апазыцыйныя структуры распаўсюджвалі інфармацыю пра тое, што не збіраюцца, у выпадку перамогі, ладзіць "чыстку" чынавенства альбо сілавых структураў. Старыя кадры не было на каго мняцца. Наўрад ці адбудуцца такія "чысткі" і ў будучыні.

С.Дубаўец лічыць, што "праз выбары, "па-эўрапейску", насы апазыцыйныя дзеячы яшчэ няхутка стануть міністрамі. "Хутчэ наяўныя міністры павернуцца да нацыянальных інтарэсаў. Або такім вось явачным парадкам (як у прыкладзе з Шайбаком) будуть займаць месцы паводле ратацыі. Гэткім чынам і выявіцца, хто варты, а хто — пры ўсіх сваіх здольнасцях — гатовы вечна чакаць для Беларусі югаслаўскага ці ірацкага варыянту, народнай рэвалюцыі, грамадзянскай вайны ці якога іншага фантастычнага ў нашай сътуациі закалоту".

Апазыцыйная палітычнае эліта без асабівага энтузіазму ставіцца да ідэі пайсьці працаўцаць ва ўрад, які падначальваеца Лукашэнку. Па-першае, яе туды яшчэ нікто ня кліча. Па-другое, пераважная большасць гэтых людзей ня хочуць ахвяраваць сваімі прынцыпамі, рызыкаўца палітычнай рэпутацыі, няхай і дзеля таго, каб паслужыць Беларусі. Апазыцыйныя дзеячы, нягледзячы на ўсё ранейшыя паразы, усё ж спадзяюцца перамагчы Лукашэнку і ня бачаць сэнсу ў супрацы з ім.

Валянціна Палевікова хоча вярнуцца ў праграмісты.

Анатоль Лябедзька і Станіслаў Багданкевіч ня бачаць зъменаў у палітыцы рэжыму.

Апазыцыйныя дзеячы, нягледзячы на ўсё ранейшыя паразы, усё ж спадзяюцца перамагчы Лукашэнку і ня бачаць сэнсу ў супрацы з ім.

Расплата заводам за газ

15 лістапада ўрад пастановіў прадаць свой пакет акцыяў кампаніі "Слаўнафта", які складае 10,83%. Інтыга ў тым, што на пазамінульным тыдні расейскі ўрад аб'явіў, што прадае свае 74,95% акцыяў гэтага прадпрыемства.

Расейцы прызначылі аўкцыён на 18 сінегня, а беларускія таргі пачнуцца 22 лістапада. Здаецца, што ўрад мае патэнцыйнага пакупніка на сваю частку акцыяў "Слаўнафты"

Анатомія "Слаўнафты"

ААТ "Нафтагазавая кампанія "Слаўнафта" было зарэгістравана 26 жніўня 1994 г., яшчэ за прэм'ерствам Вячаслава Кебіча. Да яго стварэння падштурхнуў крызис: у 1991—93 г. праз беларускія нафтапрапрацоўчыя прадпрыемствы праходзіла 12—13 млн. тонаў нафты штогод замест колішніх 33 млн. Каб ня дапа Мазырскому НПЗ зачыніцца, яго было вырашана акцыянароўца, дзеяла чаго ѹдамовіліся з расейцамі стварыць "Слаўнафту".

Было выпушчана 4.754.238.000 акцыяў коштам у 0,1 капейкі кожная. Усяго ў "Слаўнафты" 5307 акцыянэрў, але толькі чатыры з іх маюць пакеты, большыя за 5%. Гэта Міністэрства маёмысців адносінаў РФ (55,27%), Расейскі фонд федэральнай маёмысці (19,68%), Міністэрства Беларусі (10,83%) і ЗАТ "Дэпазытарнай кірнагавая кампанія" ("ДКК") (12,92%). Апошняя існуе фактычна толькі для таго, каб трывалы аздзінм трастам акцыі "Цюменскай нафтавай кампаніі", "Сібнафты" ды структураў, блізкіх да былога прэзыдэнта "Слаўнафты" Міхаіла Гуцарэвіча. Яна далаамагае ўплываць на палітыку "Слаўнафты" кампаніям, якія паасобку не маглі бытага рабіць.

"Слаўнафта" — вэртыкальна інтэграваная кампанія. Гэта азначае, што яна сама здабывае, перарабляе і прадае сваю нафту.

Міхал Залескі, кандыдат эканамічных навук:

"Слаўнафта" — перспектыўная кампанія, якая працуе ня толькі на постсавецкіх ашпарах, але і за іх межамі (напрыклад, мае разьведачныя пляцоўкі ў Судане). Беларускі ўрад прадае свой пакет акцыяў дзеля разьбіцца схемы прыватызацыі "Слаўнафты", распрацаванай у Крамлі. Беларускі працэкт сам па сабе прынясе мала карысці свайму новому ўладальніку — хіба толькі дасьць магчымасці для блякаўніцтва некаторых рашэнняў, — але ягоны продаж бlytae карты.

Летасць прадпрыемства здабыло 13.529.300 тонаў нафты, што на 3,6% (473 тыс. тонаў) перавышае заплянаваны ўзровень здабычы ў 10,8% (1.258.100 тонаў) — колькасць нафты, здабытай у 2000 г. Кампанія валодае 4296 нафтавымі съвідрывінамі, 286 з якіх пачалі выкарыстоўвацца летасць. "Слаўнафта" мае 542 аўтабэнзакалёнкі, 18 з іх — у Беларусі. Кампанія займаецца ня толькі нафтай, але і газам, якога, прайда, здабывае няшмат. Чысты прыбыток "Слаўнафты" за 2001 г. склаў каля 113 млн. даляраў. Кампанія мае 42,58% акцыяў Мазырскага НПЗ. 41,2% (2.493.800 тонаў) усёй нафты, якая прыходзіцца на завод для перапрацоўкі, — прадукт "Слаўнафты".

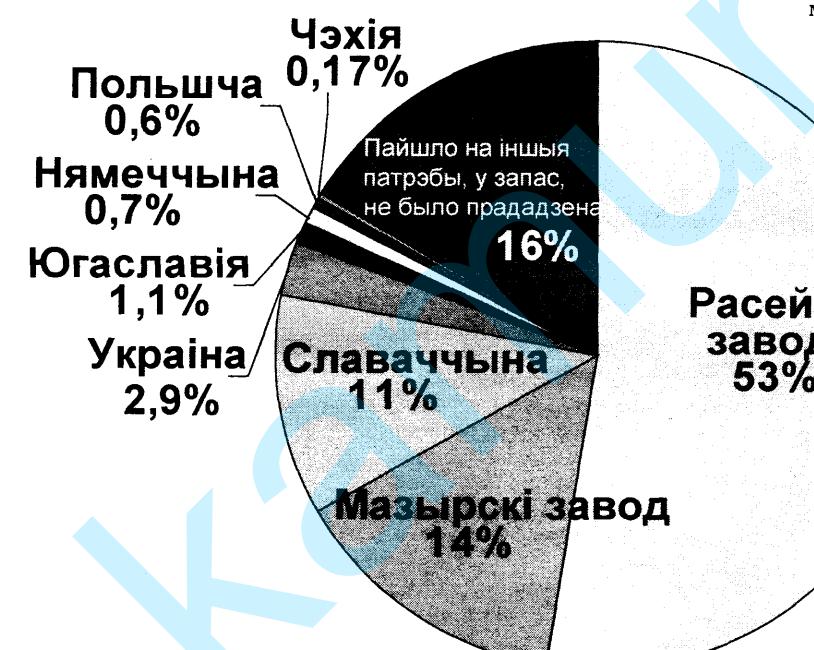
Расейскі гешэфт

18 сінегня расейская дзяржава прадасць свае 74,95% акцыяў "Слаўнафты". Гэта будзе найбуйнейшы гешэфт за ўсю гісторыю расейскай прыватызацыі. Раней такім лічыўся продаж 23% акцыяў "Сувязынвесту" (1997 г.) за 1,8 млрд. даляраў.

меркаваныні (100—120 млн. даляраў).

Прадаваць акцыі будуть праз Беларускую фондава-валютную біржу. Гэта першы гешэфт такога маштабу ў яе гісторыі. БФВБ пакуль ня кажа, як менавіта ён адбудзеца. Вядома толькі, што ахвотныя купіць акцыі мусіць пералічыць задатак — 630 млн. расейскіх рублёў (каля 20 млн. даляраў) — на рахунак Фонду дзяржмаёмысці Міністэрства эканомікі. Задатак на расейскім аўкцыёне меншы — 450 млн. рублёў (каля 14 млн. даляраў). Гэта, як і высокая стартавая цана, сведчыць, што ўрад пэўны ў наўчынасці патэнцыйнага пакупніка. Наўрад ці дзяржава разыкуе: занадта вялікі будуть страты, калі акцыі нікто ня купіць. Натуральная выгледае і жаданне пазыцыіца тых акцыяў: новы ўладальнік "Слаўнафты", магутна расейская карпаратыўная, і бяз выкупу беларускіх акцыяў будзе мець поўны кантроль над прадпрыемствам.

Беларускі бок ніколі ня меў важкага ўплыву ў "Слаўнафце". Расейцы чатыры разы зьмянілі кіраўніцтва кампаніі, а Менск

Пастаўкі "Слаўнафты" ў 2001 г. ад агульнай колькасці прызначанай да реалізацыі нафты (17,6 млн тонаў)

Стартавая цана пакету акцыяў "Слаўнафты" складае 1,7 млрд. даляраў. Насамрэч ён каштуе 1,3 млрд., аднак урад вырашыў "накінуць", бо з малатка ўдзеле адкрытым — пры канцы аўкцыёніст выгукне "Прададзена!" ды грункі малатком. Кожная заявка ўдзельніка аўкцыёну будзе каштаваць яму дадатковых 20 млн. даляраў.

Магчымы, "Слаўнафту" прададуць за 2—3 млрд. даляраў. Але і гэтыя лічбы выглядаюць мізэрнымі ў парадкаванні з 17,3 млрд. даляраў, якія Расеі трэба адшукаць, каб сплаціць налета запазычанасць Захаду. Менавіта гэта прымусіла расейскі ўрад выпусціць з рук сваю апошнюю буйную нафтавую кампанію.

Беларускія неспадзянка

Жаданыне беларускага ўраду прадаць свой пакет акцыяў "Слаўнафты" (10,83%) было нечаканым. Стартавая цана пакету — 200 млн. даляраў. Яна перавысіла самыя съмелыя

нават ня мог выкарыстаць дэклараванае яму ў часе стварэння "Слаўнафты" права вэта. Прадаваць беларускія акцыі, як і расейскія, будуть аздзінм пакетам, а не па частках — каб фінальная цана была большай. Пакупнік павінен канчатково разылічыцца яшчэ сёлета, да 31 сінегня.

Цікава, што беларусы ня выставілі свае акцыі на продаж аўяднаным пакетам разам з расейскімі, як хацела кіраўніцтва "Слаўнафты". Патэнтыльна гота магло бы падагрэць інтарэс да гешэфту, але беларусам давялося бы дзяліць грошы з расейцамі.

Ласяя на "Слаўнафту"

Есьць некалькі буйных кампаніяў, якія жадаюць набыць акцыі "Слаўнафты". Іх можа замікаць і беларускі пакет.

"Сургутнафтагаз" — адзінай кампаніяй, што мае вялікія вольныя сродкі — амаль 4 млрд. даляраў. "Сургутнафтагазу" не стае нафтапрапрацоўчымі магутнасцю, яго цікавіць заводы, якія кантралююць "Слаўнафту", у тым ліку Мазырскі НПЗ. 18

лістапада ўладзімер Багданаў, кіраўнік "Сургутнафтагазу", тэрмінова прыляцеў у Менск на перамовы. Для візіту быў й іншыя падставы — кампанія цікавіцца акцыянаванынем "Нафтану", "Паліміру" ды "Азоту". Летасць "Сургутнафтагаз" пастаўіў у Беларусь 8 млн. тонаў нафты. Ен — самы рэальны прэтэндэнт на наш пакет, але з гэдзішча нацыянальных беларускіх інтарэсаў — найменш пажаданы. Багданаў моцна залежыць ад Крамля, які праз альянс "Сургутнафтагазу" са "Слаўнафтай" ды праз "Газпрам" будзе наўязваць нам сваю палітыку.

"Сібнафта" (Раман Абрамовіч і Алег Дзерыласка) ужо нефармальна кантролюе "Слаўнафту" праз ЗАТ "ДКК", але сродкай, каб набыць кампанію, яна мае. Таму вырашыла ўзяць крэдыт у кампаніі "Юкас", якая сама купіць акцыі ня будзе, абмежаваўшыся працэнтамі з крэдыту. Адмыслова для ўдзела ў аўкцыёне "Сібнафта" стварыла дачычную кампанію "Фін-Трайд", якая атрымала 1,7 млрд. даляраў.

"Цюменская нафтавая кампанія" ("ЦНК"), якой кіруе Віктар Вексельберг, таксама ня мае досьць грошай, таму ўсяляк спрабуе зьбіць цану на акцыі "Слаўнафты". "ЦНК" дамаглася выхаду здабычай кампаніі "Вар'еганфта" з складу "Слаўнафты". Хоць страта прадпрыемства, якое здабываляла для кампаніі 9% нафты штогод, ня дужа адблісці на стартавым кошце, "ЦНК" спадзяецца, што з-за гэтага ён ня дужа вырасце падчас аўкцыёну. Яшчэ ў канцы кастрычніка "ЦНК" выкінула на замежныя рынкі свае аблігацыі агульным коштам 400 млн. даляраў, а яе партнэр "Альфа-банк" выпусціў 5 лістапада ўраблігациі на 175 млн. даляраў.

"Лукойл" мо выкарыстае на аўкцыёне тых 1,2 млрд. даляраў, якія ён атрымаў за продаж сваёй долі ў азэрбайджанскім праекте "Азэры-Чыраг-Гюнешлі". Але ня варта чакаць, што кампанія кіне ўсе сілы на набыць цэнтральную "Слаўнафты": яе кіраўніцтва больш зацікавлены ў распрацоўцы касцільскіх радовішчаў.

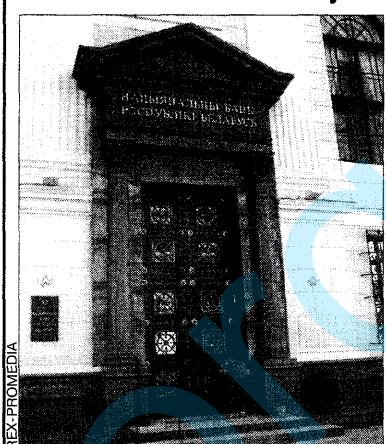
"Раснафта" паспрабуе ўзяць пакет акцыяў у хайрусе з "Газпрамам", "Міжпромбанкам" ды некаторымі замежнымі кампаніямі.

Хто набудзе нашую частку акцыяў "Слаўнафты", можна толькі прагназаваць. А вось на якую патрэбу пойдзіць атрыманыя за іх грошы, скажаць нацяжак: яны дазволіць краіне разылічыцца з запазычанасцю "Газпраму". Тэндэнцыя сплачваць запазычанасці не грашыма, а дзяржавайной маёмысці відавочная. Апошні прыклад — размарожванье прыватызацыі "Белтрансгазу" ў звязку з тымі самымі запазычанасцямі. Вось толькі акцыі ва ўраду скончыліца на шмат хутчэй, чым газ у Расеі. Чым будзем плаціць, як прадамо апошнюю?

Алесь Курдыцкі

Эканамічная хроніка

Рост залатога запасу

На 7% павялічыўся з пачатку году залаты запас краіны. Цяпер ён складае 10 тонаў 295 кіляграмаў. Лукашэнка пастаўіў задачу назапасіць да 2005 г. 20 тонаў золата. Яны будуть уключаны ў структуру валавых рэзэрваў Нацбанку, што мусіць на той час скласыці мільярд даляраў. Прадаў Нацбанк за год 170 кг золата, зь якіх 136 кг набылі прыватныя асобы.

«Прэзыдэнт-гатэль»

у Менску

Былы гатэль для партыйцаў "Кастрычніцкі" ў Менску будзе перароблены на 5-зоркавы "Прэзыдэнт-гатэль". Рэзлічаны ён будзе на 150 месцоў, перабудова пачненца налета. Сярод беларускіх гатэляў толькі два маюць афіцыйныя "зорачкі" — на ваполацкі "Нафтан" ды гатэль менскага Міжнароднага адукатыўнага цэнтра (IBB). Распачаў сартыфікацію ѹратэль "Менск".

у Шанхай па контракты

Прадпрыемствы "Белнафтатхім", "Беларуськалій", "Палімір", а таксама ўніверсытэты, якія апошнім часам заняліся камэрційна-навуковымі распрацоўкамі, павезлі сваю прадукцыю на выставу, што адбудзецца 22—27 лістапада ў Шанхай. За экспазіцыю плошчай 315 квадратнага метру ў бюджэту краіны заплачыць 75 тыс. даляраў. Успо сёлета на такія кірмашы выдатковалі больш за паўмільярда даляраў.

Мэбля для немцаў

"Бабруйскмэблі" пастаравіла выйсці на нямецкі рынок. З гэтай мэтай прадпрыемства дасыць партнёру з 8 мадэллю шафу, тумбай, сталаю і г. д. агульным коштам 2500 зёура (кожнай мадэлі па 80 асобнікаў). Мэбля ў асноўным дубовая.

«Піт» душыць «Дзеднава»

Расейскі бровар "Піт" дамагаеца банкротства бабруйскага "Дзеднава", каб ня сплачваць 819 млн. рублёў і 476 тыс. даляраў ў ягоныя запазычанасці. У адміністрацыі бабруйскага бровара ўжо нават адабралі будынак, перадаўшы яго прадстаўніцтву кампаніі "Піт".

Швэдзі сыходзяць

Швэдзкая акцыянэрная кампанія "Швэ-Бел Партиэр" выйшла з складу заснавальнікаў магілеўскага СП "United Strong Drinks", што з 1997 г. вырабляла 560 тыс. дэкалітраў гарэ

Алаг адзін — муфціяў два

**Муфці Ісмаіл
Александровіч, старшыня
Мусульманскага
рэлігійнага аб'яднаньня,
адказаў на пытанні
карэспандэнта "НН".**

"НН": У чым прычына расклоў?

I.A.: Я лічу, што прычына ў асабістых амбіцыях двух кіраўнікоў новага аб'яднаньня: Ісмаіла Варановіча, які ўжо абвясціў сябе муфціем, і Сулеймана Байрашэўскага, настаяцеля мячэту з Слоніму. Яны дойді час хацелі быць наперадзе, кіраваць, быті незадаволены існінам становішчам. На зъездзе ў 2000 г. ім прапаноўвалі выступіць са сваёй праграмай, надрукаваць яе ў нашай газэце "Жызнь", але Варановіч і Байрашэўскі не захапелі. Калісці яны былі сябрамі Муфціяту, а на зъездзе іх на выбары нават у кандыдаты, вось і пакрыўдзіліся...

"НН": Варановіч сам сябе прызначыў муфціем?

I.A.: Мы дакладна ня ведаем, ці праводзілі яны зъезд, ці былі выбраны дэлегаты. Но людзі зь некаторых грамадаў кажуць,

што ня чулі, каб ад іх выбіраліся дэлегаты. Усё рабілася таемна, нечакана. Неяк мы даведаліся, што Варановіч і Байрашэўскі агітуюць людзей пераходзіць да іх. Мы схадзілі ў Клецку. Пятая грамада ў Ляхавічах, ёю кіруе стрычечны брат Варановіча Рашид Байрашэўскі.

"НН": Прадстаўнікі Духоўнага ўпраўлення мусульман вінаваціць вас у арыентациі толькі на арабскія краіны, у прыналежнасці да вагабітаў...

I.A.: Але ці ўяўляе Варановіч, што такое "вагабізм"? У Беларусі нават і духу яго няма. Варта адзначыць, што Вагаб — засновальнік руху — заклікаў вяртацца да асноваў ісламу. Іншая справа, што яго выказванні хтосьці трактую так, як яму гэта выгадна. Так што абвінавачанье надуманае.

Мы падтрымліваем цесныя сувязі з мусульманамі ня толькі арабскіх краін, але і Башкіріі, Татарстану, Самары, Сібіру і Далёкага Ўсходу, Інгушэціі. А чаму мы мусім адракацца кантактаў з арабскімі краінамі, адкуль калісці і вышаў іслам?! Варановіч і яго прыхільнікі проста шукаюць апраўданье свайму кроку.

"НН": Ці ўдасца пераадолець

дуль Хак. Але ж, паводле статуту, кіраўніка выбірае агульны сход мусульманаў. Варановіч таксама стварыў, пераважна з сваякоў, паралельную грамаду ў Клецку. Пятая грамада ў Ляхавічах, ёю кіруе стрычечны брат Варановіча Рашид Байрашэўскі.

"НН": Прадстаўнікі Духоўнага ўпраўлення мусульман вінаваціць вас у арыентациі толькі на арабскія краіны, у прыналежнасці да вагабітаў...

I.A.: Але ці ўяўляе Варановіч, што такое "вагабізм"? У Беларусі нават і духу яго няма. Варта адзначыць, што Вагаб — засновальнік руху — заклікаў вяртацца да асноваў ісламу. Іншая справа, што яго выказванні хтосьці трактую так, як яму гэта выгадна. Так што абвінавачанье надуманае.

Мы падтрымліваем цесныя сувязі з мусульманамі ня толькі арабскіх краін, але і Башкіріі, Татарстану, Самары, Сібіру і Далёкага Ўсходу, Інгушэціі. А чаму мы мусім адракацца кантактаў з арабскімі краінамі, адкуль калісці і вышаў іслам?! Варановіч і яго прыхільнікі проста шукаюць апраўданье свайму кроку.

"НН": Ці ўдасца пераадолець

наступствы расколу?

I.A.: Упершыню за 600 гадоў існаваньня мусульманскай грамады ў Беларусі адбыўся яе раскол. Мы прынялі зварот да мусульманаў, які надрукавалі ў газэце "Жызнь". Цяпер у нас пост. Пасы

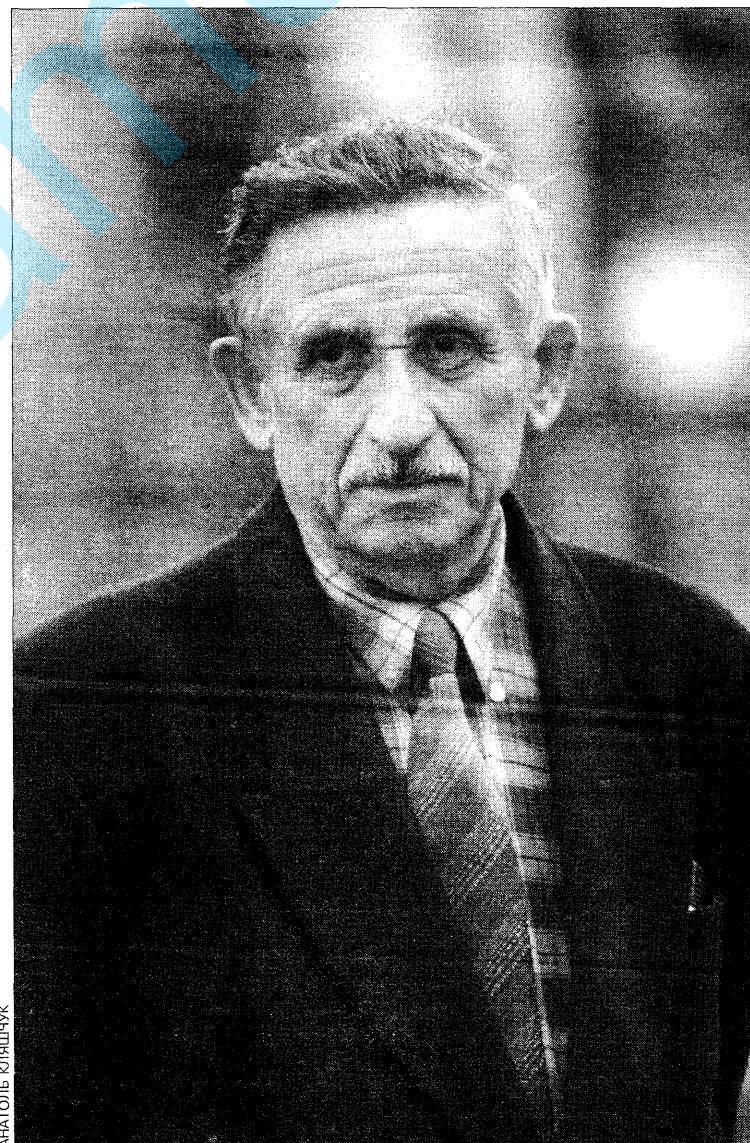
ля яго зъбяромся, амбяркуем сітуацыю. Далей будзе відаць, што рабіць. Магчыма, яны адумаюцца і вернуцца. У нас хапае вонкавых проблемаў, а тут яшчэ звязаліся ўнутраныя...

Гутарыў Алег Тачоны

ад рэдакцыі

Нацыянальным інтарэсам Беларусі найлепш адпавядае арганізацыя, якая стаіць на незалежніцкіх, дзяржаўніцкіх пазыцыях. І Мусульманскі рэлігійнае аб'яднанье, і Духоўнае ўпраўленне мусульманаў прыхільна ставяцца да суверэнітету нашай краіны. Рэзініца між імі хіба ў выбары партнераў. Муфці Ісмаіл Варановіч лічыць, што ў кантактах з аднаверцамі прыярытэт павінен аддавацца расейскім мусульманам, але не з-за палітычнай каньюнктуры — маюцца на ўвазе, паводле ягоных словаў, цесныя гістарычныя сувязі. Шырокай сацыяльнай дзейнасцю ён разылічвае прысягнунцы ў сваю ДУМБел яклага больш мусульманаў.

Арганізацыя муфція Ісмаіла Александровіча, вядомая традыцыйнай арыентацияй на інтарэсы беларускіх татараў, адстойвае права актыўна супрацоўнічаць з мусульманамі арабскіх краін. Дзякуючы дабрачыннай дапамозе арабаў, магчыма, у Менску ўсё ж будзе пабудаваны мячэт. Аднак тут паўстае проблема прысягнуньня ў мусульманскія грамады аднаверцаў-новаэмігрантаў, — людзей, пераважна незнаёмых з мясцовай мусульманскай традыцыяй. Шмат тут будзе залежаць ад аўтарытэту і сілы мясцовых мусульманскіх грамадаў і іх кіраўнікоў. Інакш можна чакаць зъяўлення новых рэлігійных арганізацыяў, створаных новаэмігрантамі, якія будуть арыентаваны на столькі на беларускую дзяржаўнасць, колікі на свае духоўныя цэнтры за межамі Беларусі.

АНАТОЛЬ КІЯШЧУК

C.Е.

Пра вагабізм у Беларусі

Калі ў 1999 г. зноў пачалася расейска-чачэнская вайна, спэцслужбы Беларусі пільна шукалі прыхільнікаў вагабізму ў нашай краіне. Зь некаторымі прадстаўнікамі мусульманскай грамады право-дэліся "прафіляктычны гутаркі". Аднак

большую небяспеку спэцслужбы бачаць у студэнтах і ўцекачах з арабскіх краін.

У кастрычніку 2002 г. наконт вагабізму ў Беларусі ў інтэрв'ю інтэрнэт-сайту Islam.ru выкасалася вялікая спэцыялістка па беларуска-татарскіх спраўах сакратарка бела-

рускай амбасады ў Маскве Тамара Гуца: "Мусульмане Беларусі не пайшлі на павадзе ні ў рэспубліканскай апазыцыі, ні ў заejджых прапаведнікаў вагабізму, хоць спробы ўцягнуць іх у палітычныя махінацыі былі".

Літоўскія мэдыі з пэўным спачуваньнем камэнтавалі сітуацыю, што склалася вакол адносінаў Беларусі з расейскім "Газпрамам".

Паведамленыні пра тое, што "Белтрансгаз" вінаваты 282 млн. даляраў і не трymаеца дамовы аб выкарастані газу з магістральнага газаправоду, супрадаўжаліся камэнтарамі кшталту: "Канкрэтныя інтарэсы бізнесу, магчыма, пераплятаюцца з спробамі эканамічнага ціску на Беларусь". Гэткія камэнтары крыху падобны да выказванняў з прынагоднай заівы беларускага МЗС, хоць і больш памяркоўныя. Адначасова ў Літве мацнее перакананыне, што Беларусь каторы ўжо раз дэманструе няўмельства "весці свае спрабы" ды "рэальна ацэнваць сітуацыю".

Сама Літва цяпер рыхтуеца да падвышэння цэнаў на газ, перажыўши амаль двухццвітнёвы "байкот" ад аднае мясцовая газава кампаніі (а Літва плаціць за расейскі газ удвай болей, чым Беларусь). 4 лістапада, у той самы дзень, калі "Газпрам" напалову зменшыў паставкі ў Беларусь, для літоўскай кампаніі "Itera Lietuva" паставкі газу былі спыненыя цалкам і тро літоўскія электрастанцыі болей чым на тыдзень заставаліся бяз газу. "Itera Lietuva" набывае расейскі газ па крыху ніжэйшых коштах у парадкунанні з іншымі літоўскімі газавымі кампаніямі (76 даляраў за 1000 кубамэтраў) і заўбяспечвае газам тро літоўскія электрастанцыі — "Klaipodos energija", "Kauno energija" і "Lietuvos elektrino". "Газпрам" аднавіў паставкі пасля пагаднення аб том, што "Itera Lietuva" сплаціць запазычнасць да канца году.

Непрыемным для Літвы было і рапоненне расейскага "Газпраму" весці новыя магістральныя газаправод да Нямеччыны ў складзе літоўскай тэрыторыі — праз Балтыйскае мора. Для Літвы гэта азначае ня толькі страту пры-

Літоўскі кран у нашых руках

быткаў, на якія ўсур'ёз спадзяваліся, але й новае пацверджаныне таго, што ад супрацоўніцтва з Расеяй і расейскімі канцэрнамі ня варта чакаць вялікае карысці — не падобна, што тут можна дасягнуць узаемнай выгады.

Калі "Газпрам" падвысіць цэны на газ, "Lietuvos dujos" ("Літоўскі газ") і іншыя газатранспартныя кампаніі будуть вымушаныя падвысіць іх для сваіх спажывцуў. У Літве ўжо рыхтуюцца да гэтага і не падманяваюць сябе надзеямі дамовіца з Расеяй. Тоэ, што "Газпрам" прэтэндуе на пакупку 34% акцыяў "Lietuvos dujos", не падавалася ў Літве як нейкі паратунак. Наадварот, аналітыкі тлумачылі, што гэта павялічыць цэны на газ, хоць "у любым выпадку рост цэнаў будзе непазыбжным". Шырокая тлумачыцца ў Літве і "новая формула" цэнаў на газ з улікам цэнаў на мазут. Продаж акцыяў "Літоўскага газу" пакуль прыпынены.

На спадзеў Беларусі дамагчыся ад "Газпраму" нейкіх зыніжак у Літве глядзяць зь не-

паразуменьнем. Лепей падрыхтаваць спажывцуў і загадзя патлумачыць сапраўдны стан речаў, чым дарма абнадзейваць. Тоэ ж, што расейскія цэны на газ павялічыцца, не выклікае ў Літве сумневаў, хоць бы дзеля вялізарных інвестыцый расейцаў у свае газаправоды.

У "Газпраму" набываюць газ тро літоўскія кампаніі — "Lietuvos dujos", "Dujotekana" і "Itera Lietuva". Сёлета Літва плянавала імпартаваць усяго 2,6

Нямечкія эксперыты рапаць не съпяшацца з прыватызацыяй газатранспартных кампаній.

млрд. кубамэтраў газу. Найбольш — калі 1,2 млрд. — зьбіраецца імпартаваць "Dujotekana". "Itera Lietuva" імпартуе найменш, хоць мае найбольшую зыніжку ад "Газпраму": сёлетня квота складае 500 млн. кубоў, хача рэальная гэта кампанія купіць і прададзець толькі 300 млн.

Вядома, цэны "Газпраму" на міжнародным рынку і ў Беларусі альбо Літве розніца. Паводле міжнародных (з улікам цяперашніх цэнаў на мазут) 1000 кубамэтраў газу каштуюць 115—120 даляраў.

Тым часам, у Літве газ набываюць па 76—80 даляраў за 1000 кубамэтраў. Літоўскія мэдыі спасылаюцца на неназваную кропніцу, паведамляючы, што "Газпрам" зацікаўлены болей зарабляць і ў Беларусі, і ў Літве. Нядыўна было распаўсюджанае паведамленыне, што запасы таннага газу хутка скончыца, а здабыча яго на Ямале абыдзеца ў некалькі разоў даражэй.

Здабыча газу там будзе нерэнтабельная (за 20 гадоў "Газпрам" плянует выдаткаваць на Ямале 69 млрд. даляраў), калі цэны на газ на ўнутраным рынку застануцца меншыя за 75 даляраў за 1000 кубамэтраў. Цяпер рэальная цэна газу на расейскім рынке раздражняльна нізкая — 16—19 даляраў за 1000 кубоў.

У тым часе як беларускі бок разважае пра стварэнне на базе дзяржаўнага канцэрну "Белтрансгаз" сумеснай беларуска-

можа паспрыяць падвышэнню цэнаў на туго частку акцыяў, якую будзе прадавацца.

Прыпыніць прыватызацыю "Літоўскага газу" парадле і эксперыты нямечкай кампаніі "Ruhrgas AG", патлумачыўшы, што "ня варта рабіць такіх крохаў, пакуль ня будуць бачныя перспектывы і структура газавага рынку пасыльна цяперашніх зыменаў". У сваім апошнім інтэрвю віце-міністар гаспадаркі Літвы і старшыня Камісіі па прыватызацыі "Літоўскага газу" Нерюно Эйдукявічус патлумачыў: "У Літве газавы рынак ужо на 80% лібералізаваны, між тым, Эўрапейская камісія чакала ад нас такога паказыніка толькі ў 2009 г. Таму, калі эксперыты цвердзяць, што цяпер лепш пачакаць з прыватызацыяй, гэта Літве толькі на карысць у пераводах".

Пасыпешлівасць беларускага боку ў прыватызацыі "Белтрансгазу" выглядае неабдуманай і бянтэжыць суседзяў. У Беларусі нядыўна зявілася магчымасць прадаваць газ па выгадных для "Белтрансгазу" цэнах для кампаніі "Itera Lietuva": на пачатку лістапада быў зь вялікай помпай адкрыты яе першы ўласны газаправод між Гожай і Друскенікамі.

У Літве пісалі, што такі цалкам прыватны газаправод — хоць і невялікай, але важнай для будучыні спроба самастойнасці, што гэта сапраўдны паратунак для беспрацоўных Друскенікаў. Беларусь — істотны для Літвы партнёр у пытаннях транспартавання газу яшчэ і таму, што менавіта на беларускай тэрыторыі знаходзіцца галоўны газавы кран і лічыльная станцыя, дзе кантролююцца і фіксуецца ўвесы газу "Lietuvos dujos". Сродкі на пабудову і ўстановленне ўласнае лічыльнае станцыі ў Літве пакуль няма.

Татьяна Поклад, Вільня

У Рәсей забаранілі лацінку

Дума забараніла выкарыстоўваць у дзяржаўных мовах суб'ектаў Фэдэрацыі лацінскі літары. Найперш гэта закране жыхароў Татарстану, дзе пачаўся паступовы пераход на лацінку.

За праект закону "Аб уніфікацыі дзяржаўнага падзялінні ў трэці артыкул закону РФ "Аб мовах народаў РФ" прагаласавала пераважная большасць парламэнтароў — 336 дэпутатаў. Ад галасавання адмовіліся толькі фракцыі "Яблык" і СПС, палітычныя партыі, якія накіраваны на народаў Рәсей. Цяпер усе грамадзяне краіны могуць пісаць толькі кірыліцай, бо лацінка забаронена. Паводле меркавання расейскіх парламэнтароў, "Найпершыя адзінай графічнай асновы пісьмовасці моваў народаў Рәсей дазваляе захаваць адзіную культурную і адгукацьную прастору РФ". Між тым, в'етнамцы, кітайцы, армяне, габрэі, што жывуць на тэрыторыі Рәсей, карыстаюцца сваёй пісьмовасцю, акрамя гэтага, у Карэліі з 1989 г. уве-

дзеная лацінка. Падобна, што думская папраўка рабілася адмыслова "пад Татарстан". "Мы абаранілі права грамадзянаў на адгукацьню і доступ да інфармацый", — даводзіць старшыня думскага падкамітту па проблемах моўнай палітыкі, нацменшасцю і карэнных нешматлікіх народаў Каадыр-аол Бічалдэй. — Так, калі Татарстан прайдзе на лацінку, дык пісаць ёй будуць 2 млн. чалавек, што жывуць у рэспубліцы, а 4 млн. татараў за ёе межамі рабіць гэта.

Затое Фандас Сафіулін, дэпутат ад "Рэгіонаў Рәсей", мяркуе, што законопраект супрэчыць ратыфікаванай Расей канвенцыі пра абарону правы нацыянальных меншасцяў, а таксама сямі артыкулам Канстытуцыі. Дума фактычна паставіла татараў пе-рады выбарам — або захаваць для роднай мовы статус дзяржаўнай і вярнуцца да кірыліцы, або пісаць лацінкай і адмовіцца ад дзяржаўнага статусу.

Перайсьці на лацінку парламэнт Татарстану вырашыў у верасьні 1999 г. Адбывацца гэта мусіла паступова, цягам 11 гадоў. Правапіс вырашылі зъмяніць тады, што расейская графіка на

расейскай структуры (кіраўнік "Белтрансгазу" заяўляе, што наўрат і 49% акцыяў можна праціваваць расейцам), Літва адклавала на год (да 1 студзеня 2004 г.) дзялайшую лібралізацыю свайго газавага рынку і, адпаведна, абвешчаную было прыватызацыю "Літоўскага газу". Адтэрміноўка

мелі адолькавыя права й магчымасці захоўваць і разъвіваць сваю культуру". ПЭН-клуб настойліва прасіў расейскі ўрад "забясьпечыць" у Татарстане бесьперашкодны пераход на лацінскі альфабэт і разглядзяць яго як крок да ўмацавання лінгвістычнага плюралізму, а не праяву сепаратысцкіх тэндэнцыяў.

Апроч Татарстану ў Рәсей ёсць іншыя ахвотныя перайсьці

на лацінскую графіку. Гаворка пра гэта йдзе ў Башкіріі, Якуціі, Туве, аднак канкрэтных дзеяньняў у гэтым кірунку там пакуль не рабілася. У самім Татарстане такія забароны могуць толькі кансанціраваць народ, павялічыць національную сувядомасць. І федэральныя ўлады нічога ня змогуць тут зрабіць — хіба што пачнуць караць за віншавальнью паштоўку, напісаную лацінкай.

Франц Субель

Гарэлка і "Дэцыс"

20-гадовы хлопец зь вёскі Ветхава вырашыў раззвітаца з жыцьцём не зусім традыцыйным спосабам. Ён выпіў адразу трыв ампулы "Дэцысу" — сродку для барацьбы з каліградзкім жуком. Адну такую ампулу разводзяць на вядро вады, таму атручанье было вельмі сур'ёзным. Але ад прымывання вантрабоў хлопец катэгарычна адмовіўся. Тады яго адправілі ў шпіталь "Жодзішкі", дзе лечаць хворых на альгагалізм. Бо хлопец у дадатак да ўсяго быў у дым п'яны. Можа, гэта яго і выратавала.

"Гулянок" у Польшчы

Папулярны ў Смургонях музычны дзіцячы калектыв "Гулянок", што пры школе мастацтвай імя Міхала Агінскага, пабываў з гастролемі ў Польшчы. Дзеці давалі да шасыці канцэртаў у дзень і нават зарабілі амаль па сто златаў. Асабліва ім запомнілася выступленне перад амерыканскімі салдатамі з NATO. Малая музыкантка казала, што самыя шчырыя аплядысменты пачулі менавіта ад гэтай публікі. А яшчэ дзеці ўпершыню ў жыцьці паспытали мясо дзіка. Спадабалася.

Афанасьева не прыехала

У Смургонях другі раз запарне адбыўся канцэрт Іны Афанасьевай. Ну не купляюць людзі квіткоў, хоць трэсні. Здаецца, і каштуюць па 5 тысячаў усяго. Арганізаторы змаглі прадаць толькі 38 квіткоў. Заля ж Дому культуры ўмышчае 460 чалавек. Толькі яны не прыйшлі. Ці грошай шкада, ці Афанасьевай так ня любяць.

Пагром на могілках

У ліпені невядомыя вандалы зруйнавалі 8 надмагільных плітаў на могілках у мікрараене Карапі — якія павалілі, якія разబілі ўшчэнт. Злачынцаў знайшлі. Гэта трыв непаўнагодднія хлопцы — два смургонскія і адзін з Маладэчна. Нядыўна быў суд. Хлопцы прызналіся, што самі ня ведаюць, чаму гэта зрабілі. Прыйшлі на могілкі ноччу, каб даказаць сабе, што гэта ня страшна. А каб было весялей, пачалі біць помнікі нагамі. Кожны атрымаў па 100 тыс. штрафу: суд зважаў на тое, што судзімасць першая. Пацгасціла, бо адной нагой у калёніі стаялі.

Тацияна Скарынкіна, Смургоні**Napad na aŭtazapraiku**

Ranym-rana 8 listapada na baranavickiju aŭtazapraiku pa-

vuł. Vilčkoūskaha byu ždziejšieniy napad. Adzin z napadnikau, praz akno pahražajući niečym padobnym da pistoleta, zapatra bavaū adčynie džiery. Pakul aperatar sprabavaū patelefanačač u milicyju, druhu zlačynca vyłamaū džiery j uskočyū usiaredzinu. Aperatar žviazali lipkaj stužkaj i zabrali 900 tys. rubloў. Praz haldzinu, vyzvaliūsia z putau, aperatar zatelefanačač u milicyju. Była pačata aperacyja pa pierachvacie zlačyncau, ale jana vynikaū nie dała.

Výčiarenič closed

U suviazi z niedachopam srodkau i baranavickim biudžecie z 1 listapada začynili výčiarenič. Štraty naviednikau nie akuplajuč jaho útrymańnia.

Biazdomny rajvykankam

Baranavicki harvykankam spahaniaje z Baranavickaha rajvykankamu hrošy za arendu pamiaškańniam, jakija toj zavinavaciūsia. Kali nia budzie praviedzieni ražlik, rajvykankamu pahražaje vysialeńnie.

Ruslan Raviaka, Baranavičy**Пяцы ў Астраўцы**

у цягніку №6 "Вільня—Масква" памежны нарад знайшоў 256 шапак з пясца. Гэты кантрабанды тавар быў схаваны ў лякаматыве. Гаспадара ж не знайшлося. Згодна з папярэdnimі падлікамі, каштуе кантрабанда 13 млн. rublē. Чакаецца, што хутка шапкі звязаны ў продажы ў мясцовых крамах. Дарэчы.

Mar'yan Viangroŭski, Astraviec**Зъезд анархістаў**

16 лістапада пад Менскам адбыўся XI зъезд Фэдэрэцыі анархістаў Беларусі (ФАБ). Сабраўся пад 200 дэлегатаў. Меркавалі, як змагаца з фашystoўskim i расіcкіm i прайвамi ў грамадстве, мацаўаць сацыяльны рух, бараніць навакольнае асяродзідзе. Пасыла прагляду фільму "Антыглобалісцкае дзеяньне ў Празе-2000" праца павольна перайшла ў забаўляльную частку: адбылася імпрэза "Свабоднага тэатру" з Берасця, канцэрт з удзелам гуртоў "Contra La Contra", "La Bomba", "Цяжкія наступствы" і інш., а потым начная "анарха-дysкатаэ".

A.H.

Адны запалкі

У ноч з суботы на недзелью ў Крычаве быў амаль цалкам раскрадзены груз гуманітарнай дапомогі з Нямеччыны, адрасаваны арганізацыі "Дзесям Чарнобылю" і пратэстанцкай царк-

ве "Адраджэнне". Невядомыя злачынцы ператілавалі навясны замкі на складзе крычаўскай СІШ №5 і вынеслі ўсё. Дзеля асьвятлення яны выкарыстоўвалі звычайнага запалкі, якія зьяўляюцца фактывічна адзінам, што засталося на месцы крадзязі. Паводле сьведчанняў атрымальнікаў "гуманітаркі", на складзе заходзілася больш за 100 пасылак, у тым ліку імянных. Сярод адрасатаў — і былы дэпутат палаты прадстаўнікоў Збышак Пабережны.

Андрэй Кузьмін, Крычаў**Пахавалі жыву**

У 900 тыс. беларускіх рублёў ацэнены выбрык трох жыхарак Дрыбіна, якія павесілі паміналы вянок на весьнічкі сваёй буйной каліжанкі. Менавіта гэткай сумай суд пастанавіў кампенсація маральны ўрон.

Siergей Станкевіч, Dribyń**Новая царква**

24 лістапада адбудзеца асьвячэнне Свята-Богадзеленскага храму ў Глуску, будаўніцтва якога ішло з 1990 г. Для асьвячэння прыбудзе архіяпрылудыка Сафрон і кіп Магілёўскай япархіі.

"Радзіма", Глуск**Палякі ў Горадні**

Ад 3 да 17 лістапада на базе Гарадзенскага юніверсітэту праходзіць першы этап міжнароднай студэнцкай навукова-краязнаўчай школы "Горадня—Кракаў". Палякі працавалі ў архівах, музеях, бібліятэках, наведвалі заняткі ва ўніверсітэце. Для іх ладзіліся эккурсіі ў Ліду, Іўе, Крэва, Свяцічак, Гудзевічы, Наваградак, Мір, Слонім, на Свіцязь. У Жыровіцкім манастыры палякі правялі амаль цэлы дзень — большасць з іх упершыню сутыкнуліся з праваслаўнай традыцыяй. Студэнты таксама сустрэліся з пастэмі, мастаком Зымітром Іваноўскім, бардам Віктарам Шалкеевичам. У лялечным тэатры спэцыяльна для іх быў паказаны спектакль "Тутэйшы".

Сярод польскіх студэнтаў быў Томак Бакуновіч — ліцвін з Белосточчыны. Менавіта такую нацыянальнасць ён указаў падчас апошняга перапісу.

Карысць гэтай школы бяспрэчна. Моладзь на ўласныя вочы пабачыла жыцьцё суседзяў. Палякі кажуць, што цяпер у іх Беларусь будзе асасыявацца на толькі з Лукашэнкам. Увесну студэнты з Горадні падаўшы ў Кракаў.

Zymitcer Charnev, Goradnia

17 лістапада калія вёскі Студзёнка Барысаўскага раёну, на месцы бітвы 1812 году, адбылося адкрыццё помніка (аўтар — Анатоль Анцыповіч) жаўнерам расейскага і французскага войска, сярод якіх былі і беларусы.

Knigi poštaj**Цена****Навае**

CASTRUM, URBI ET BELLUM. Зборнік навуковых прац. 422 с., цвёрдая вокладка. Зборнік складаецца з артыкулаў, прысьвечаных гісторыі, археалогіі і культуры Цэнтральнай і Усходняй Еўропы на сучасных пэрыяд і новыя часы. Пераважна большасць матэрыялаў датычыць разнастайныя праблемы мінулага Беларусі. Прысьвечаны памяці прафесара Міхася Ткачова.

6000 р.

ДРАЗДОВІЧ Язэп. Альбом-манаграфія. 180 с., цвёрдая вокладка, пад рэд. Міколы Купалы. Гэты альбом — першае выданне твора Язэпа Драздовіча (1888—1954), слыннага беларускага мастака першага палавіну XX ст. Творы прадстаўлены ў разьдзялах: графіка і акварэль, жывапіс, майяновы дываны, плястыка. Выдатнае паводле друку і змешчаны ў альбоме.

25000 р.

СІЛЬНОВА Людка. Зеленавокі воі і іх прыгажуні. Вершы з прысьвечанымі. 72 с. 2000 р.

СТАНКЕВІЧ Вячка. Я magu жыць лепей. Відэакасэта разам з падручнікам Сімінару "Я magu жыць лепей" цяпер гатовая для асабістага хатнага карыстаньня. 2-гадзінны відэа-запіс аформлены рэжысёрам Алегам Дашкевічам пры ўдзеле дасьвідчаных інструктараў ТВМ.

13500 р.

ARCHE-Пачатак 2001, №5 "Украінскі нумар". 3500 р.

1500 р.

ARCHE-Пачатак 2002, №1. 184 с. 1900 р.

ARCHE-Пачатак 2002, №2. 256 с. Тэма нумару — "Наши дзецкі". 3000 р.

Vostra Braha 0: ГЛЁБУС Адам. Post Scriptum. 176 с.

Vostra Braha 1: БЫКАЎ Васіль. Пахаджане. 192 с. Кніга прыпавесцяць, напісаныя за час побыту пісьменніка ў Фінляндіі і Нямеччыне.

3000 р.

Vostra Braha 4: БАРТОСIK Зыміцер. Чорны пісталет. Апавяданыі з уласнага жыцьця "Наша Ніва" і гучалі на радыё "Свабода" і перадачы "Вострая брама".

6000 р.

Vostra Braha 5: ГЛЁБУС Адам. Braslauskaya stygmat. 192 с. Новая кніга Адама Глебуса, якую склалі апавяданыі апошніх гадоў.

3000 р.

АДАМОВІЧ Алеся. VIХI. 502 с. Тры апошнія апошвесьцы.

12600 р.

АДАМОВІЧ Славамір. Турмы дзённікі. Дакументы, дзённікі, вершы. 160 с., цвёрдая вокладка.

3800 р.

АДАМЧІК Вячаслаў. Нязрушаны камень. 320 с., цвёрдая вокладка. Зборнік апавяданняў 7 апошніх гадоў жыцьця і выкладзены аўтарам літаральна на некалькі месеці да смерці.

3000 р.

АСТРАВЕЦ Сяргей. Энзарэскія нажніцы. 546 с. Эта ўсходнейскі паводле паліграфічнай якасці.

4000 р.

Беларускі-расійскі інтэгрэція. Аналітычны артыкулы. 424 с. Рэдактура Валера Булгакава. У кнізе асьвяляюцца такія тэмы, як эканамічна і культурна палітыка Лукашэнкі, расійская вайсковая прысущасць у Беларусі, структура расейскіх палітычных эліт, Беларусь на міжнародным рынку ўзбраеніні, расійская элітальная палітыка Лукашэнкі.

3000 р.

Беларускі-расійскі інтэгрэція. 300 с. Глебус.

3000 р.

Беларускі-расійскі інтэгрэція. 546 с. Эта ўсходнейскі паводле паліграфічнай якасці.

4900 р.

Беларускі-расійскі інтэгрэція. 336 с., цвёрдая вокладка. Гэта — самае поучнае выданье твораў беларускай пасткі (Алайзы Пашкевіч).

3500 р.

8 ПРАГРАМА ТВ З 25 ЛІСТАПАДА ДА 1 СЪНЕЖНЯ

Наша Ніва [43] 22 лістапада 2002

25 ГАНДЗЕЛАК, ЛІСТАПАДА

БТ

6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 23.00 Навіны.
6.15, 7.15, 8.15 Добрай раніцы, Беларусь!
9.15, 17.00 "Пецярбурскія таямніцы". Сэрыял.
10.05 Кола тэлеагляду.
10.20 Існасьць. Духоўная праграма.
10.45 Плянэта АРТ.
11.10, 22.00 "Магія каханьня". Сэрыял.
12.20 "На скрыжаваннях Эўропы". Нацыянальны тэлевізійны конкурс юных тален-тай.
16.15 Мультыклуб.
16.55 Кліп-абойма.
18.20 Ж.Дзютран у прыгодніцкім

фільме "Валадар сланоу" (Францыя).
20.05 Галубоначе пытаньне.
20.40 Кальханка.
21.00 Панарама. Інфармацыйны ка- нал.
21.45 Навіны рэгіёну.
22.50 10 хвілін пра спорт.
23.20 Зона Ікс.
23.30 Сэрыял "Першая хвалі" (Кана- да-ЗША).

СТВ

5.00 "Мэш". Сэрыял.
5.30 "Шэршь ля ФАН".
6.00 "Чарарапашкі ніндзя: новая мута-цыя". Тэлесэрыял.
6.30, 15.05 "Джым Батан". Мультсэ-рыял.
7.00, 14.35 "Чалавек-павук". Муль-тсэрыял.
7.30 "168 гадзін". Інфармацыйна-ана-літычная праграма.
8.15, 21.00 "Арт-экспрэс". Культурнае жыцьцё стаўлі.

8.30, 23.10 "Эхналёгія".
8.40 "Менчышына. Людзі, падзея, фак-ты".
8.50 Кіно: Джэкі Чан у камэдыйным баевіку "Бойка ў Бэтл-Крік".
9.00 "Навіны сусветнай шоў-інду-стры".
10.00 "Аўтарак".
11.30 "Яга, цёмная страсьць". Тэле-

фільм "Валадар сланоу" (Францыя).
12.30, 16.30, 19.30, 23.20 "24 гадзін".
12.50 "У нас усе дома". Камэдыйны Сэрыял.
13.20, 18.35 "NEXT-2". Тэлесэрыял.
16.05 "Съвет Бобі". Мультсэрыял.
16.50 "Сямейная страсьць". Ток-шоу.
17.55 "Пад вуглом 23 з паловай". Дак. фільм.
18.25 "Хіт-момант".
19.45 "Навіны СНД".
20.00 "Добры вечар, маленькі...".
20.15 "СТВ-спорт".
20.35 "Партрат у інтэр'еры".
20.50 "Запрашаеш паскардзіцца".
21.15 Кіно: Жан Поль Бэльмандо ў камэдыі "Рабаванье".
23.35 Футбольны кур'ер.
0.10 "Накаў". Навіны боксу.
0.35 Кіно: Крыс Потэр, Алекс Райд, Хасі Санча ў фантастычным фільме "Арахнід".

8 канал

17.30 Мультфільм "Том і Джэры".
17.40 Фантастычны трэйлер "Чужы".
19.50 Дац. фільм "Волга – расейская душа".
20.40 Тэлекрама.
20.45 "Вечарница".
21.00 "Аўта-курс".
21.15 Дац. фільм "Знахар".

навэла.
12.30, 16.30, 19.30, 23.20 "24 гадзін".
12.50 "У нас усе дома". Камэдыйны Сэрыял.
13.20, 18.35 "NEXT-2". Тэлесэрыял.
16.05 "Съвет Бобі". Мультсэрыял.
16.50 "Сямейная страсьць". Ток-шоу.
17.55 "Пад вуглом 23 з паловай". Дак. фільм.
18.25 "Хіт-момант".
19.45 "Навіны СНД".
20.00 "Добры вечар, маленькі...".
20.25 "Тэма дня".
20.35 "Добры дзень, доктар!".
20.50 "Менск і менчукі".
21.00 "Закон і крымінал".
21.15 Кіно: Дэвід Карузса, Нікалас Кейдж, Сэмюэл Л.Джэксан у дээктывіве "Пашалунак съмерці".
23.25 Кіно: Тээрэн Стэн у пыхала-гічным трэйлеры паводле раману Джона Фаулза "Калекцыянер".

12.00, 16.40 "Azon".
14.00, 22.10 Навіны спорту.
14.10 "ІнтэрАкты".
16.00 "20-ка Першых".
18.30 Музыка.RU
19.30 People-mix.

АНТ

8.00 Тэлеканал "Добры раніцы".
9.00 Навіны.

9.15, 19.05 "Сямейная повязі". Сэрыял.

10.00 "Жывёлы-парушальнікі". Вос-трасожэтын фільм.

10.55, 23.30 "Фабрыка зорак".

11.25 Дыснай-клуб: "Пералынак".

16.00 Вяртнанье Каломба. Дээктыві-

"Съмерць працягвае руку".

17.20 Незалежнае расьсьледаван-не.

18.00, 20.30, 23.20 "Нашы навіны".

18.10 "Вялікае мыцьце".

20.00 Час.

21.10 "Апошні герой-2". "Тыгры".

22.00 Шматэрыйны фільм "Клетка".

2-я сэрыя.

0.00 Тэлеканал "Новы дзень". "Новыя

цыды съвету. На шляху сусветнага

патопу".

РТР

7.45, 19.55 Тэлесэрыял "Ніна. Распла-

та за каханьне".

8.50, 21.00 Тэлесэрыял "Марш Турэц-

кага-3. Есьць чалавечыя ахвары".

9.45, 22.30 Весткі. Дэяжурная часыць.

10.00, 19.00 Весткі +.

17.50 Сэрыял "Зладзейка. Шчасце

напраката".

18.50 Дац. фільм "Весткі –

Масква".

19.55 Масцовы час. Весткі –

Масква".

20.00 Ток-шоу "Весткі +".

22.45 Апошні сэнс. Радзівон Нахапе-

тай у дээктывіве "Ранішняя шаша".

РТР

7.45 Жан Рэно і Крысціян Кляйе ў прыгодніцкай камэдыі "Прышэльны". (Францыя).
9.45, 22.30 Весткі. Дэяжурная часыць.

10.00, 19.00 Весткі.

17.50 Сэрыял "Зладзейка. Шчасце

напраката".

18.50 Дац. фільм "Весткі –

Масква".

19.55 Масцовы час. Весткі –

Масква".

20.00 Ток-шоу "Весткі +".

22.45 "Культурная развалюшыя". "Ма-

стак не павінен кіраваць дэяржавай".

23.25 "Начны палёт".

23.25 "Начны палёт".

НТВ

9.00 Сёньня раніцай.
9.20 Надвор'е на заўтра.
9.25 "Надречы".
11.00, 15.00, 16.00, 17.00 Сёньня.
14.40 "Ен жанаты са сваі машы-най". Ток-шоу "Прынцып даміно".
16.05 Баявік "Агент нацыянальнай бясьці". "Транзы".
17.15 "Увага: вышук!"
18.00 "Сёньня" з Тацянай Мітковай.
18.40 Дээктыві "Крот-2". 12-я сэрыя, заключная.

19.45 Сэрыял "На рагу, ля Патрыяр-хавых-2". 8-я сэрыя.

21.00 "Сёньня ўвечары" з Кірылам Паздняковым.

21.35 Сэрыял "Трэці лішні".

22.15 "Крот-2". Дээктыві.

9.30 Наскар. Паўтор.

10.30 Горныя лыжы. Паўтор.

11.30 Бабель. Паўтор.

12.30, 16.15 Цяжкая атлетыка. Паўтор.

14.15 Спартыўная гімнастыка. Паўтор.

18.00 Сячэвіч. Чыжыя трансляцыя.

20.45 Парусны спорт. Новая Зэляндыя.

23.15 Еўрагалы.

1.15 Скелетон. Паўтор.

КУЛЬТУРА

17.30, 23.00 Навіны культуры.
17.45 Улада факты.
18.10 Сцэнаграма.
18.40 Час музыкі.
19.20 Срабранае стадэздзе пеяр-бурскай рэжысюры. С.Бякет. "У ча-каны Гаро", "Школа для дурнія" (паводле кнігі Сашы Сакалова). Спектаклі.
22.00 Весткі.
22.45 "Культурная развалюшыя". "Ма-

стак не павінен кіраваць дэяржавай".

23.25 "Начны палёт".

10.00, 11.00, 15.00, 16.00, 17.00 Сёнь-

ня.

10.05 "Кулінарны пайдынек". "Аўст-рыя-ЗША".

14.40 "Кахаць па-расейску". Ток-шоу "Прынцып даміно".

16.05 Дээктыві "Рэз'вітальная гас-троль артыста".

18.00 "Сёньня" з Тацянай Мітковай.

18.40 Футбол. Ліга чэмпіёна. "Ліга-матыў" – "Барусія" (Германія). Жы-вяя трансляцыя.

20.00 "Сёньня ўвечары" з Кірылам Паздняковым.

21.35 Сэрыял "Трэці лішні".

22.15 "Крот-2". Дээктыві.

9.30 Еўрагалы. Паўтор.

10:30 Спартыўная гімнастыка. Паў-

тор.

11.30, 16.30 Еўрагалы. Паўтор.

13.15 Цяжкая атлетыка. Паўтор.

15.30 Футбольны часопіс "Кляська

чэмпіянату Эўропы". Паўтор.

18.00 Сячэвіч. Чыжыя трансляцыя.

20.00 Экстрэмальны часопіс YOZ.

20.30 Скачки з трампліну на лыжах. Уступлены ў сэзон.

22.00 Бокс. Жывая трансляцыя.

0.15 GT Сузукі.

0.45 Аўтагонкі. Курытыба.

1.15 Наскар. Паўтор.

10.00 Сёньня раніцай.

9.2

29 ПЯТНІЦА, ЛІСТАПАДА

БТ

6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 23.00 Навіны.
 6.15, 7.15, 8.15 Добрыя раницы, Беларусь.
 9.15, 17.00 "Пецярбурскія таямніцы". Сэрыял.
 10.05 "Падарожжа вакол съвету". Дак. сэрыял (ЗША).
 10.20 Сад мары. Перадача для дачніка.
 10.45 Святіні Беларусі. Храм съвітога Спаса ў Полацку.
 11.10, 22.00 "Магія хаханьня". Сэрыял.
 12.20 Добрыя дзень, Беларусь!
 13.15 М. Яроменка-старэйшы ў баевіку "Сын за бацьку".
 14.45 "Патаемныя людзі". Дак. Сэрыял.
 15.25 "Таямніца Сагалы". Сэрыял для дзяцей.
 15.50 "Усе на арбіту!" Пазнавальны сэрыял.
 16.00 Ляць цудаў.
 16.10 5x5.
 18.20 З дакладных крыніц.
 18.35 Сусветная калекцыя каротка-мэтражных фільмаў. "Чалавек-аэробіка" (ЗША); "Другое жыцьцё" (Вялікабрытанія).
 19.20 Хакей. Чэмпіянат УЕХЛ. "Керамін-Менск" – "Рыга" (Латвія). 2-і і 3-і парыяды. У перапынку – Каляханка.

21.00 Панарама. Інфармацыйны ка-
нал.
 21.45 Навіны, рэгіён.
 22.50 10 хвілін пра спорт.
 23.20 Зона Ікс.

СТВ

5.00 "МЭШ". Сэрыял.
 5.30 "Шэрыял ФАН".
 6.00, 15.35 "Чарапашкі ніндзя: новая мутация". Тэлесэрыял.
 6.30, 15.05 "Джым Батан". Мультсэ-
рыял.
 7.00, 14.35 "Чалавек-павук". Муль-
тсэрыял.
 7.30, 12.30, 16.30, 19.30, 23.25 "24 гадзіны".
 7.45, 20.15 "СТВ-спорт".
 7.55, 19.45 "Навіны СНД".
 8.10 "Філярманнычы тыдзень".
 8.15, 20.50 "Менск і менчукі".
 8.25 "Сынеданье з Інай Афана-
севай".
 8.30, 23.15 "Тэхналагія".
 8.40 "Меншчына. Людзі, падзея, фак-
ты".
 8.50 "Кіно": Рутгер Хаўэр у пали-
цайскім баевіку "Банды хакераў".
 11.00, 21.00 "Аутапанарама".
 11.15 "Тэатральная гісторыя".
 11.30 "Яга, чёмная страсьць". Тэлена-
вэла.
 12.50 "Cuba Libre – ядзерны как-
тэйл". Дак. фільм.
 13.20, 18.35 "NEXT-2". Тэлесэрыял.
 16.05 "Съвет Бобі". Мультсэрыял.
 16.50 "Сямейная страсьць". Ток-шоу.
 17.55 "Пад вуглом 23 з паловай".

СТВ

5.00 Музичны канал.
 5.30 "24 гадзіны". Тэлесэрыял.

6.30 "Дзікія пляніта": "Каціны сълед" з цыклу "Паліяунчыя". Дак. фільм.

7.30 "Дэніс-непаседа". Мультсэрыял.
 8.00 "Флінт – дэзектыу у часе".
 Мультсэрыял.

8.25 "Хіткліф". Мультсэрыял.
 8.50 "Запрашаю паскардзіцца".
 9.00 "СТВ-спорт".

9.10 "Рамонт".
 9.25 "Сынеданье з Інай Афана-
севай".

9.50 "Вядзмак". Тэлесэрыял.
 10.55 "Тайга". Тэлесэрыял.

12.00 "Дыялеўт з усім съветам": "Інцы-
дэнт Караў". Дак. фільм.

12.30 "Радыёрка".
 12.50 "Разам".

13.05 "Кіно": сатырычная камедыя "Леу, як сціпці".

14.35 "5 хвілін да разводу". Ток-шоу.
 15.10 "У нас усе дома". Сэрыял.

15.45 "Непераможны Спайдэрмен".
 Мультсэрыял.

16.10 "Вуншпунш". Мультсэрыял.
 16.40 "Аутапанарама".

17.00 "Філярманнычы тыдзень".
 17.05 Кіно: Ален Дэлён і Жан-Люі Трэнцынъял у палицайскім трывалы

"Інспэктар і забойца".
 19.30 "Пакуль гарыць съвечка".
 20.00 "Тайга". Тэлесэрыял.

21.00 Кіно: Кіфер Сэзэрленд, Род Стайлер, Марцин Шын у гангстэрскім баевіку "Абрабаванье па-амэрыканску".

23.20 Навіны сусветнай шоу-інду-
стры".
 23.50 "24 гадзіны". Тэлесэрыял.

0.40 "Шэрыял ФАН".

15.00 Маст.фільм "Іронія лёсу, ці

Лёгкі дух".

8 канал

18.10 Тэлекрама.

18.15 Праграма мультфільмаў.

18.55 Маст. фільм "Спакуса".

20.45 "Вечарніца".

21.15 Маст. фільм "Вэртыкальная мяжа".

23.00 "Past Perfect". Музыка рэтра.

АНТ

8.00 Мультсэнсан: "Фунцік і агурукі".

8.20 Грай, гармонік любы!

8.55 Слова пастыра.

9.10 Задароўе.

10.00, 14.00 Навіны (з субтрырамі).

10.30 "Падарожжы натураліста".

11.00 Сымеханарама.

11.45 А. Зборуе і М. Ульянаў у маст.

фільме "Усе будзе добра".

13.30 Дысканія клуб: "Баз" і яго каманда".

14.10 "Каб памятлі...". Раман Ткачук.

14.50 "У съвеце жывёл".

15.35 "Новыя цуды съвету". Парыж.

19.30 "Жарт за жартам".

18.55 "Хто хоча стаць мільянэрам?".

20.00 Час.

20.30 "Нашы навіны".

21.10 "Апошні герой-2". "Бумэранг".

22.20 Што? Дзе? Калі?

23.40 Крута звараньня ў баевіку "За-
бойны на замену".

1.15 Рэальная музыка.

Першы музичны канал

8.00 The best.

10.40, 22.10 "Фабрыка зорак".

11.10 Дзіцячы сэрыял "Твінісы".

15.45 Шчаслывы білет у камедыі

"Лімузін колеру белай ночы".

17.15 "Форс-мажор".

18.00, 20.30, 23.20 "Нашы навіны".

18.10 "Вялякае мыцьцё".

20.00 Час.

21.05 "Поле цудаў".

23.30 Камедыіныя баявік "Ванільна-
клубнічнае марожанае".

8 канал

7.45 Тэлесэрыял "Ніна. Расплата за
каханыне".

17.40 Маст. фільм "Рэйнасцьць".

19.35 "Залатая калекцыя".

19.40 "Аўта-кляса".

19.50 Даць. фільм "Рэптылі і земна-
водныя".

20.45 "Вечарніца".

21.00 Тэлекрама.

21.15 Фантастычныя баявік "Пад'ем з
глыбін".

23.30 Сынеданье з Інай Афана-
севай".

23.40 Камедыіныя баявік "Ванільна-
клубнічнае марожанае".

РТР

7.45 Тэлесэрыял "Ніна. Расплата за
каханыне".

17.50 Тэлесэрыял "Марш Турэцкага-3.
Пярэварацэн".

9.45 Весткі. Дзясятнічнае часыць.

10.00, 19.00 Весткі.

17.50 Сэрыял "Зладзейка. Шчаслы-
чы напракат".

18.50 Дабранач, дзеци!

19.35 Мясцовы час. Весткі–Масква.

19.50 Клуб "Затвар + ТВ". А. Шыр-
він, Г. Ханазан, М. Карачанча, Э. Ра-
занау ў капусьніку "Мой сябар Рыгор
Горын".

20.10 Тэлегульнія "Стайка".

22.10 Апошні сэнсон. Каспер Ван
Дэзен у вострасюжэт-
ным фільме "Пагоня
за съмечыю" (ЗША).
2000 г.

Культура

15.10 Чорныя дзірki.

Белья пламы.

16.05 "Парыскі ча-
сопіс". "Тры Веры".

16.35 "Справа Артура
Макараўа".

Дак.

АНТ

8.00 Тэлеканал "Добрыя раницы".

9.00 Навіны.

10.00 "Пад'емнік".

12.00 "20/80".

18.30, 20.00, 23.00 MegaMix.

18.40 "Azon".

18.50 "Autopanorama".

20.45 "Vechernica".

21.00 "Bardrak".

21.15 "Dzisiany".

21.30 "Dzisiany".

21.45 "Dzisiany".

21.50 "Dzisiany".

21.55 "Dzisiany".

21.55 "Dzisiany".

21.55 "Dzisiany".

21.55 "Dzisiany".

Часопісы не для ўсіх

За апошні год у краіне зьявілася некалькі новых беларускамоўных часопісаў. Сямейная "Дамініка", глянцева-эстэцкая "Зямля N" ды абноўлены "Паміж", які нагадвае ўкраінскі "Четвер" або польскі "Studium". Ніводнае з гэтых выданьняў не прэтэндуе на "усяхопнасць", кожнае зь іх спэцыялізаванае. Свайм зъяўленынем усе трыв часопісы абавязаныя жанчынам.

На круглы стол у рэдакцыі "HN" сабраліся рэдактарка "Дамінікі" Крысьціна Вітушка і мэнажэрка выданьня Аліна Стэфановіч, рэдактаркі "Паміж" Аля Сідаровіч і Эла Кулеш, адказная рэдактарка "Зямлі N" Лія Кісялёва. Апроч іх, у размове бяруць удзел рэдактар часопісу "Arche" Валеры Булгакаў, рэдактарка Інтэрнэт-рэсурсу "Літара.net" Аліса Бізяева, рэдактар "Спадчыны" Аліксей Хадыка, літаратар і выдавец Адам Глебус, журналіст газеты "Навінкі" Андрусь Белавокі, выканана чая сакратарка Беларускага ПЭН-цэнтра Вольга Калацкая.

"Дамініка": трохі сексу ўтраіх

"HN": На якую аўдыторию арыентуецца вашае выданне?

К.Вітушка: Нішу, на якую прэтэндуе наш часопіс, яшчэ ніхто не здаймаў. Тоё, што выдаецца сёньня ў Беларусі для маладых сем'яў, — збольшага перадрукаванае з расейскіх кропініц. Там ніяма адресаў спэцыялістаў, да якіх трэба звязацца з сваімі проблемамі. Мы ж зьбіраемся падаваць і такую інфармацыю.

А.Стэфановіч: Зазвычай студэнты, скончышы ўніверсітэт ды стварыўшы сям'ю, губляюць беларускі асяродак, перастаюць гаварыць на мове. Мы хочам, каб такі асяродак замяніў ім наш часопіс.

В.Булгакаў: Якога накладу спадзеяцца дасягнуць?

К.Вітушка: Калі мы падлічылі, колькі тэрэб экэмпляраў, каб кожная маладая сям'я чытала нас штомесяц, атрымалася 250 тысячаў. Наклад жа першага нумару — 299 асобнікаў, бо мы пакуль ня маем афіцыйнай реєстрацыі.

А.Глебус: Гэта пэрспэктыўны часопіс: ён закране самую галоўную тэму. Но кніжкі пра гадаванне не дзяляць прадаюца найлепей.

К.Вітушка: Я чакала, што настаўнікі насыцяроўкана і варожа зреагуюць на гэты нумар, дзе прапануюць дзяэла ўзнятніця настрою здаймача ці сексам утраіх, ці мастурбаций. Але самыя нахнёныя водгукі былі менавіта ад настаўнікаў.

В.Булгакаў: Тут прагучалі амбітныя заявы пра 250 тысяч накладу. Але ці можа беларуска-моўны часопіс такога дасягнуць?

А.Стэфановіч: Мы будзем зъмяшчацца інфармацыю, карысную людзям, якія жывуць тут. Падаваць канкрэтныя адресы ў тэлефоны цэнтраў, куды можна прысьці, прыкладам, з проблемай алергіі, падказваць, дзе шукаць разнастайнія паслугі ў Менску і іншых гарадох Беларусі і г.д. Гэтай інфармацыі нідзе больш ня знайдзе.

В.Булгакаў: Культурніцкія выданні, як правіла, існуюць на гранты. А часопіс кшталту вашага мусіць прызначаць рэкламу. Як посыпехі ў гэтым кірунку?

К.Вітушка: Людзі, якіх мы прасілі стаць рэкламадаўцамі, пагаджаліся вельмі ахвотна. І сёньня супрацоўніцтва зь імі тармозіцца толькі з прычыны адсутніцтва рэгістрацыі. На будучыню ў нас распрацавана свая систэма, якім чынам кожная старонка будзе аплачвацца рэкламадаўцамі. Нам абяцаюць, што праз тры месяцы нас зарэгіструюць — тады можна будзе прабачыць вынікі.

А.Хадыка: Калі існаваў выдавецкі цэнтар пры Гуманітарным ліцэі, наклады выдавадзеных ім казак Пэро, мадам дэ Сэгюр былі па 100 тыс. І гэта ўсё акуплялася, выдаўцы былі сур'ёзнымі капітальністамі. На нашым месцы я б абавязкова даваў ў кожным нумары казкі — хай нават ня ўласна беларускія.

К.Вітушка: Пакуль што ў нас будуць дзіцячыя старонкі зь беларускага фальклёру. З наступнага нумару пачнём друкаваць пералік беларускай дзіцячай літаратуры, якай ёсьць у менскіх кнігарнях: дзе, што, па якіх коштак, якім накладам выдавадзена. Будзем супрацоўнічаць з выдавецтвамі, каб мець іхныя пляны выданьня беларускай дзіцячай літаратуры.

В.Булгакаў: Існыя літаратурныя часопісы часта дакараюць, што адны і тыя асобы друкуюцца ў іх з нумару ў нумар. Вельмі важна, каб ваш часопіс ня стаў асяродковым, каб ня стаў органам нейкай групы, дзе пастаянна друкуюцца адны і тыя ж аўтары.

К.Вітушка: А мы якраз-такі хацелі б захаваць пэўную ілюзію асяродковасці. Ня ведаю, на сколькі вы пастаянныя чытачы таго ж "Касмаполітэну", але ў яго ёсьць свой асяродак. Пачынаеш чытати часопіс штомесяц — і здаешся, што далучаешся да пэўнага асяродку людзей з пэўным сьветапоглядам. "Касмаполітэн" — часопіс, які стварае настрой: прачытаеш — і хочацца нешта рабіць, пайсьці скінуць пару кіляграмаў, купіць сабе што-небудзь.

Аліна Стэфановіч: Іхны ідэал, "Косма-дзяўчына" (альбо "дзяўчына ў стылі Косма"), — гэта ж таксама кланавасць: маўляў, мы вось такі.

В.Булгакаў: Вашае выданне — забаўляльнае. Навоці раскідскамоўнаму чытачу напружваць свае магавія звіліны, каб пепрапрацоўваць тэкст, напісаны на мове, якую ён штодня не карыстае?

К.Вітушка: Мне не здаецца, што мы моцна забаўляем людзей, калі пратануем ім паразаваць, скажам, пра выбар паміж кар'ерай і сям'ёй. Наўрад ці можна забаўляцца, калі чытаеш пра дзіцячыя хваробы. Асабліва

калі на такую хваробу пакутуе тваё ўласнае дзіця.

А.Стэфановіч: І чаму мы так байміся забаўляльных выданьняў, музыкі? Тоё, што мы спрабуем аддзяліць беларускае забаўляльнае, — вельмі штучна, ненатуральна. Таму ў людзей і ствараеца ўражаныне, што беларускае — гэта лапці, а пра сэкс утраіх па-беларуску ня можа быць. Чаму ня можа быць? Можа!

"Паміж": Жыць тут і цяпер

А.Сідаровіч: Наш часопіс — камэрні проект: ён робіцца сёньняшнім і былымі студэнтамі, вольнымі слухачамі аддзялення філязофіі літаратуры Беларускага калегіуму, якое ачольвае Валянцін Акудовіч. Усе астатнія могуць зъявіцца выключна як гэроі інтарвю, рэцензіі.

HN: "Дамініка" абавязыціла, што іхная мэта — наклад у 250 тыс. асобнікаў. А ў вас якія мэты?

А.Сідаровіч: Мы робім часопіс, як нам хочацца, як мы гэта бачым. Калі чалавек, якому цікава перакласці Герберта, прыносіць файны пераклад — мы яго друкуем. Калі чалавек піша ўласны тэкст і мы бачым, што гэта файна, — мы яго друкуем. Гэта часопіс нашага асяродку, вось і ўсё.

В.Булгакаў: Часопіс "Паміж" моцна прывязаны да Беларускага калегіуму. Але рэдактар яго ня стала асoba — Валянцін Акудовіч, прыкладам, — а студэнткі й студэнты. Ці не адбудзеца абрыв традыцыі з наборам іншых студэнтаў? Ці тая група, якая сёньня робіць часопіс, будзе яго рабіць і надалей?

В.Булгакаў: Часопіс "Паміж" моцна прывязаны да Беларускага калегіуму. Але рэдактар яго ня стала асoba — Валянцін Акудовіч, прыкладам, — а студэнткі й студэнты. Ці не адбудзеца абрыв традыцыі з наборам іншых студэнтаў? Ці тая група, якая сёньня робіць часопіс, будзе яго рабіць і надалей?

HN: Чаму вы выбралі героя другога нумару Міхала Анемпадыстава?

А.Сідаровіч: Ён падараваў Беларусі "Народны альбом". М.Анемпадыстава разыняволіў нас, наўчыў съмияцца, пашырыўшы межы съмешнага да падзеяў міжвяленнай гісторыі. У гэтым рамантычнай традыцыі ён нашчадак Уладзімера Караткевіча. Але пасля гучнага посыпеху "Народнага альбому" ў 1997 г. на Міхала нібыта забыліся, што добра мянэ засмучала, пакуль я не наважылася на гутарку сама. Таму і запрасілі яго.

"Зямля N": Далікатэсны часопіс

Л.Кісялёва: Нашае выданне прызначаецца "разбешчанаму" чытачу — які ведае, што ёсьць 15—20 высокаарганізаваных асобаў, якія нешта пішуць, ствараюць. Наш чытач ужо азнаёміўся з шэдзёрамі сусветнай літаратуры і думкі ў перакладзе на матынку мову. І ён пачынае круціць носам: "Калі вы такія разумныя, чаму ў вас выданы

на газэтнай паперы? Чаму ў вас такая кепская склейка?" Так зъявілася ідэя зрабіць інтэлектуальны часопіс на высокім паліграфічным і дызайнэрскім узроўні. Хтосьці павінен наталіца пра спажыўца здаровай рэгулярнай ежай, інтэлектуальнай "чаркай і шкваркай". Але раз на год (у ідэале — два разы на год) можа выходзіць і такі часопіс, як "Зямля N", — шкваліць далікатэсу.

HN: Вашае выданье яшчэ больш элітарнае, чым "Паміж"?

Л.Кісялёва: Надварот, яно дастаткова дэмакратычнае: інтэлектуальнае, але без снабізму. І, паколькі яно прыгожае, можа прыцягнуць увагу часткі аўдыторыі, якія звычайна адвярочаюцца ад беларускіх выданьняў, бо яны на надта прывабна выглядаюць.

HN: Чаму эміграцыя была абраная тэмай нумару?

Л.Кісялёва: У нашым часопісе ёсьць такія слова: "Эміграцыя — гэта съмерць". Калі эміграцыя — гэта съмерць, дык і съмерць — гэта эміграцыя. Так атрымліваецца, што тэма з большага чапляе ўсіх.

HN: Ці можа выйсьці нумар вашага часопісу, прысьвечаны "герою нашага часу"? Аўтары выдання "Паміж" выбралі М.Анемпадыстава.

Л.Кісялёва: Мы распрацоўвалі такі проект — прысьвяціць цэлы нумар Сяргею Верасілу.

Адам Глебус: "Зямля N" — культурны часопіс. Не літаратуры! Гэты часопіс — твор мацтства, самакаштоўная рэч.

Л.Кісялёва: Так, у нас не літаратуры часопіс. Калі мы вызначалі рэдакцыйную пазыцыю, мы вырашылі, што прыгожага пісьменства на старонкі нашага часопіса не дапусціць.

HN: Вы ня бачыце пэрспектыў для новых літаратурных часопісаў?

Л.Кісялёва: Мы лічым, што ў літаратараў ёсьць пэўная колькасць выданьняў, і яны могуць друкавацца там. У нас могуць друкавацца ўсе астатнія. Прауда, кожны раз, калі бачыш нешта вартастнае, даводзіцца рабіць выключэнне. Але гэтыя людзі выступаюць у нас ня ў якасці літаратараў.

В.Булгакаў: Ці мае шанцы на развівіцца часопіс, які выдаецца ў такім паліграфічным афармленні і на выданье аднаго нумару якога патрэбныя вялікія грошы?

Л.Кісялёва: Не такія ўжо і вялікія... Мы хочам павялічыць наклад — для пачатку хадзіць на тысічы асобнікаў. Хадзіць і для пачатку — для пачатку

Кожная з прадстаўнічак новых беларускіх часопісаў чымсьці падобная да свайго выданьня. Крысьціна Вітушка і Аліна Стэфановіч — такія сабе сямейныя маладзіцы, заклапочаныя дзецімі і мужамі, алергіямі і цырульнямі. Або прынамсі хацелі такімі падацца. "Жанчына-вамп"

Лія Кісялёва бесыперастанку выходзіць папаліць разам з Адамам Глебусам, саркастычна адказваючы на пытаныні і здакі. Аля Сідаровіч і Эла Кулеш папаліць не хадзілі — пілі гарбату ды разважалі пра літаратуру і філязофію. Словам, імідж адпавядае выданьням. Значыць, людзі на месцы.

Гутарка зладжаная дзякуючы дапамозе Беларускага ПЭН-цэнтра. Поўны тэкст будзе надрукаваны ў часопісе "Arche".

"Паміж" — літаратурна-філязофскі часопіс. Выдаецца на аддзяленні філязофіі й літаратуры Беларускага калегіуму. Пазначан

Ігнат Дамейка з паноў-ліцьвінаў

Ігнат Дамейка. Мае падарожкы.

— Менск: “Беларускі кніга-збор”, 2002.

Легендарны Ігнат Дамейка, Жэгота, памочнік Адама Міцкевіча ў пару ягонае працы над “Панам Тадэвушам”, вялікі адукатар і нацыянальны герой Чылі, даследнік яго нетраў... Урыўкі з ягоных твораў у перакладзе Кастуся Цывіркі можна было прачытаць у кнізе “Філяматы і філарэты”, якую ў 1998 г. падрыхтаваў “Беларускі кніга-збор”. Цяпер тое ж выдаўцтва выпусліла ў перакладзе Зьдзілава Сіцкі скарочаную, але даволі ёмістую вэрсію трохтамовай Дамейкавай працы “Moji podróże. Pamiętniki wygnanca”. Но таму, што твор друкунецца ў скароце, з назывы кнігі выключаны другі сказ. Для чалавека пачатку XXI ст. Дамейкава кніга — съведчаньне, дакумент. Няма ўжо тае Францыі ды Англіі,

тае Мадэйры ды Бразыліі, іншых краёў, якія бачыў ды апісаў падарожнік. Для гісторыка Беларусі цікавыя карціны даўняе Літвы — заходнія часткі нашае краіны. На першых старонках кнігі — гэта Літва пачатку XIX ст., а на апошніх — 80-х гадоў таго ж стагоддзя, калі назва “Літва” замацоўвалася за Аўкштотай і Жмуздэздзю, а назва “Беларусь” з Польшчыны, Віцебшчыны і Магілёўшчыны пераходзіла на землі Менскае, Гарадзенскае ды Віленскае губерніяў.

Прыехаўшы ў 1884 г. на радзіму, Дамейка застаўся шляхціцам-ліцьвінам пачатку свайго стагоддзя: кансерватыўным каталіком, чалавекам, якія ня можа аддзяліць ліцьвінства ад пальшчызы. Такім ён быў і ў 20—40-х гг. XIX ст., калі і наш Марцінкевіч, і расейскі Пушкін шукалі клясавае гармоніі паміж прыгоннікам і прыгонным ды не маглі прыдумаць нічога лепшага

за мадэль патэрналізму. А тыповы пан-“бацька” ў Літве й Беларусі ня дужа дбаў пра асьвету і дабрабыт сваіх “дзяцей”, больш клапаціўся пра карчомку. Палётка мужыкам ішла зь іншага боку: ад міністраў Паўла Кісялёва ды Дзымітрыя Бібіка. Яны прыкладалі намаганыні, каб паменшыць паншчыну (інвентарная реформа), а “бацькі” хадайнічалі перад царом і сэнатам, каб усё засталося па-ранейшаму. Піцерская “ліберальная бюрократы” на чале з Аляксандрам II скасавалі прыгон, а Даймека ў 1884 г. ці не са смуткам згадваў часы, калі мужыкі паважаў пана “больш, чым імп'ератара, кланяўся яму і бяліўся”. У 1884 г. Дамейку “прыемна было бачыць, што ўжо надышмат якімі хатамі тырчэлі коміны, што прызыбы, двары — чыстыя, замеченыя”. Значыць, да скасавання прыгону “дзеци” пана Дамейкі ды ягоных сяброў-родзічаў жылі ў курных хатах

ды ў брудзе.

Паны-ліцьвіны засталіся ў мінульым. Іх дарогі дарогі Беларусі пайшли ў розных кірунках. Сымбалічна, што пан Дамейка прыехаў на бацькаўшчыну ў 1884 г. Менавіта ў тым годзе нашы нарадавальцы выпуслілі часопіс “Гоман”, у якім сказаў: “Мы — беларусы...”, сфармулявалі нацыянальныя сацыяльныя дамаганыні. У той год нарадзіўся Антон Луцкевіч. І ўжо цягнуўся да кніжкі трохгадовы ягоны брат Іван. А сыну пана Леонарда Іваноўскага — Вацлаву — споўнілася чатыры гады... Калі яны падрастуць, падвіленскі шляхціц Францішак Багушэвіч выпусліць кніжку “Дудка беларуская” і скажа ім, што такое Беларусь у мінуласці ў цяпер і што трэба рабіць, каб на ўмерці.

І ўсё ж Дамейкава кніга “Мае падарожкы” застаецца добрым

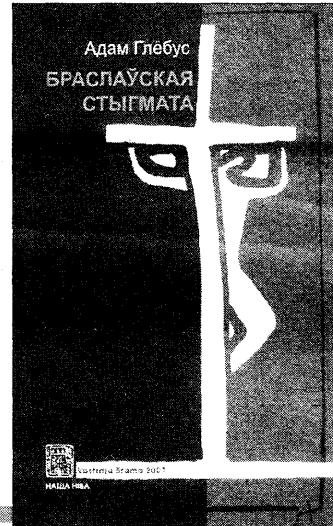

съведчаньнем свайго часу. Яе з карысцю пачытае і гісторык, і этнограф, і географ, і кожны, хто любіць чытаць пра далёкія краіны і даўніну.

Анатоль Сідарэвіч

Адам Глобус. Браслаўская стыгмата: Апавяданьні. Менск: “Вострая брама”, 2001. — 192 с.

Кніга прозы Адама Глобуса “Браслаўская стыгмата” складаецца з 19 апавяданняў, створаных цягам 1988—2001 г. Займальныя, лёгкія для ўспрыманья і нядоўгія, яны цалкам адпавядада-

“Беларусь” / Аўтар-укладальнік Дзяніс Раманюк. — Менск, 2002.

Жанр сувэнірнага альбому можна аднесці да тых абавязковых прайваў паліграфічнай індустріі, з існаваннем якіх мы прости — хоць яны й не дадамаглі нікому з нас выпрацаваць беззаганны почырк. Падарункавыя і сувэнірныя альбомы — гэта тая даніна, якую мы плацім нашчадкам Гутонберга, калі не адчуваем у сабе сілы захапляльна распавесці пра свой край без дапамогі глянцу крэйдай паперы.

Гартаочы альбом “Беларусь”, які ўклалі Дзяніс Раманюк, я злавіў сябе на думцы, што образ нашай краіны, пададзены там, зусім не супадае з майм узўленнем, з майм ўспамінамі. Ён карыянальна адрозніваеца ад тых краівідаў, тых помінкаў архітэктуры, сярод якіх мне давялося вырасці. Беларускі народны строй я бачыў толькі на ўдзельніках мастацкай самадзеянасці і лічыў яго атавізмам кішталту Бядулевай заціркі і бабуліных дранікаў — страву ў пэўнай ступені рытуальных, але не звязаных з майм штодзённым жыццём. Бо ў школьнай сталоўцы такім мяне не частавалі. Ну, а Менск я лічыў

юць густам масавага чытача. Апошні знайдзе ў зборніку крэмынальны разборкі і п'яняя дэбонсы, забойствы і дарожныя катасроfy, жыцьцё багемы і гарадзкіх нізоў, а таксама людзкія выродзтвы — фізычныя і маральныя. Глобус умее захапіць чытача зь першых радкоў свайго тэксту: “У Ігара Батуры бацька забіў маці” (апавяданьне “Раён”). Ко-ратка і выразна. Сюжэты Глобусавых апавяданняў дынамічныя, думка — крыштальна-празрыстая, пяро — бойкай.

Нехта запярэчыць: “Браслаўская стыгмата” — ня толькі пра вырадкаў з Месьціслава й Менску. Кніга найперш пра дзяцінства, сям'ю, род, пошук мастаком гармоніі і роздум аб марнасці “ловаў ветру і ловаў неба”, а за вонкавай прастатай Глобусавага радка крыеца глыбокі падзект. Згодны. Проста знарок акцэнтую ўвагу на tym, што шчымлівае

інтымнае ў Глобуса заўёды прысыпана брудам, прыхавана пад тоўшчай цынізму. Каб расказаць пра жыцьцё і прыгажосць, Глобусу спачатку трэба распавесці пра смерць і выродзтва. Бось і “Месьціславская маніякі” як быццам пра “зладзества і крываражэрнасць у мятэчку”. А насамрэч гэта апoved пра людзкую ўдзячнасць і пакаранье зла. Альбо ўзяць “Менскіх вар’ят”, дзе пісменнік задаецца пытаннем, хто стварае аўру гораду — безблічныя натоўп ці дэзвакі, кожны з якіх мае непаўторнае ablіччу? Глобус здольны бачыць у вар’яце чалавека, і гэта імпануе.

Зборнік поўніца ўспамінамі. Некаторым мо ўжо і надакучыла зноў і зноў чытальца пра Глобусавага дзеда Валодзю ці пра тое, як будучы літаратар спрабаваў знайсці сябе ў манумэнтальным мастацтве. Аднак Глобус верыць

у свайго пастаяннага чытача і здольнасць апошняга бачыць у такіх апавяданнях, як “Наша ніва” альбо “Прымусь сябе жыць у Лагойску”, нешта значна больше, чым проста ўспамін.

Іншым разам Глобус забываецца, што рэалнасць у літаратуре мусіць быць апрацаваная, наноў перажытая. Ён злоўжывае публістычнымі сродкамі і нярэдка плеабусы, што бачыць. І атрымліваеца звычайні газетны артыкул, а не літаратурны твор (апавяданьне “Алькаголь”, “Мінты”). І ўсё — з-за празмернага захаплення натурализтычнымі апісаннямі, журналісцкага, а не мастацкага асэнсавання факту. Глобус і сам адчувае гэта. Нездарма прызнаецца: “Пісаць як бацька я так і не навучыўся. Малюю літараты, а не пішу”. І гаворка тут не пра почырк.

Вобразы ў Глобуса пукатыя, рэльефныя, адчуvalьныя, іх ня-

цяжка ўявіць, памацаць і намаляваць: “У начоўках на сподзе ляжала мяккая, тоўстая, ружовая пляюшка”.

А вось Глобусавы аповеды пра ўласнае дзяцінства і юнацтва цудоўна глядзеліся б у школьных хрэстаматыях — столькі ў іх шчырага, непадробнага пачучвіця. Вучням яны прыйдуцца да спадобы, дапамогуць лепш зразумець сябе. І, можа быць, аднойчы мы пачуем, як у грамадзкім транспарце ці на вуліцах школьнікі абміяркоўваюць апавяданье “Наша ніва” — твор глыбокі й хвалявальны, дзе няма нічога пра выродзтва, якое здольныя бачыць толькі дарослыя.

Пры канцы хадеў бы запярэчыць Глобусу словамі героя раману Юр’я Аンドруховіча “Перверзія”: “Сярод міліцыянтаў трапляюцца розныя людзі, якія толькі гаўно”.

Павал Абрамовіч

Рэльефна і прывабна

танный пародыяй на Москву. Кожны з нас праз сваё акно бачыць толькі свой краявід. Вобраз Беларусі, пададзены Дзянісам Раманюком, ня толькі мае права на існаванье, але больш рэльефна і прывабна (што вельмі важна для масавага выданьня) вылеплівае вобраз нашага Краю.

Таксама ні ў якім разе нельга забывацца на тое, што фатаграфія не адлюстроўвае рэчаіснасць. Яна стварае іншую рэальнасць, якая жыве ў бясконачнай безылічи адбіткаў. Нават ня хоцца задумвацца над tym, колькі разоў былі сфатаграфаваны Чырвоны касцёл у Менску альбо Мірскі замак.

Кніга складаецца з 5 частак: гісторыя, народнае мастацтва, архітэктура, прырода, Менск. У кожным раздзеле ляжанічны тэкст, прайлюстраваны безыліччы здымкаў. Хай нікога не пужае невялікі аўём, адведзены Дзянісам Раманюком на раскрыцьцё здайленаў тэм. Дзяніс Раманюк здолеў сцісла і даступна раскрыць кожную і гэтым заслужыў самыя шчырыя кампліменты. Ёсьць, праўда, дробны недакладнасць. Так, пры ўсёй павазе да кампазітара Дзымітрыя Шастаковіча

назваць яго выхадцам зь Беларусі я б не адвахыўся, як і сцівярджаць, што пратэстанты, ад часоў Лютера схільныя да мінімалізму архітэктурнага аздаблення, “спаборнічалі ва ўнутраным убранні храмаў” з прадстаўнікамі іншых канфесіяў.

Альбом разылічаны на шарагавага туриста, якога цікаўіць экзотыка краіны і этнаграфічны адметнасць яе насельніцтва. І якому ня трэба даводзіць пра веліч і патэнцыял беларускай народнай гаспадаркі. У гэтым альбоме мы ня знайдзем панарамных здымкаў гігантаў беларускай хімічнай прымасловасці і партрэтаў цівіярозных фрэзэршчыкаў. І гэты крок укладальніка цалкам слушны. Людзі, якія сапраўды цікавіцца станам беларускай эканомікі, чэрпаюць інфармацію зусім з іншых краініцаў. З кніжак без каляровых ілюстраціяў.

У выніку мы маем паліграфічна якасна выдадзены альбом, які дапаможа ня толькі гасцікам нашай краіны, але і нам самім адкрыць і ўбачыць новыя фарбы і колеры на вялікай карціне пад назвай “Беларусь”.

Андрэй Антанян, Вільня

Чачэнская філязофія съмерці

Клопат беларускіх уладаў аб чачэнскай сям'і, якой польскі бок адмовіў ва ўезьдзе, амаль урачыстае ўручэнне бацькам народжанай у Берасьці чачэнскай дзяўчынкі "месячнага заробку прэзыдэнта Беларусі" трэба разглядаць у святле нядыўняга "газавага" канфлікту між Менскам і Москвой. Лукашэнка даў зразумець Крамлю, што і расейская кіраўніцтва мае у палітычных пазыцыях "слабыя месцы", на якія можна зь вялікім плёнам ціснуць.

У Москве правільна зразумелі любоў беларускага "бацькі" да чачэнскіх дзяцей. Афіцыйны Менск можа далучыцца да заходняй пазыцыі адносна чачэнскай праблемы: дасягнуць міру можна толькі праз палітычны дыялог. Такія заявы з боку хаўрусьніка выклікаюць дадатковы рэзанс сярод расейскай аўдыторыі і зусім непажаданыя для Крамля.

"Чачэнскі козыр" пакуль ня выкарыстаны беларускай уладай. Нашы грамадзяне атрымліваюць інфармацыю пра тое, што адбываецца ў адносна далёкай паўночнікаўскай рэспубліцы, у ацэнках і "карцінках" расейскіх СМИ. Афіцыйны Менск разумее, што аўтактычна, поўная інфармацыя хутка зробіць немагчымым палітычную гульню "аб'яднанасяцца — не аб'яднанасяцца". Згубіць сонс нават гаворкі пра стварэнне "саюзнай дзяржавы".

Існаванье чачэнскай праблемы ўзмацняе перакананасяць незалежнікаў і прымушае задумацца ўпартых прыхільнікаў аб'яднанасяцца з Расей. Бо ў выпадку аб'яднанасяцца якая розыніца будзе паміж Менскам і іншым беларускім горадам і Будзённаўскам, Першамайскам, Валгадонскам, Касційскам, Москвой? У нас пакуль не адбываецца захопы заложнікаў, выбухі на вуліцах ці ў жылых дамах, мы не атрымліваем пахавальных на сваіх хлопцоў.

Дзецы вайны

Калі б у 1994 г. расейская кіраўніцтва не спрабавала вырашыць чачэнскую праблему шляхам выкарыстаныя ваенай сілы, краіна ня трапіла б у канфлікт, які з часам усё больш нагадвае араба-ізраільскі. Але стаўка з самага пачатку была зробленая на карнія акцыі, "зачысткі", бамбёжкі і абстрэлы — без разбору на мірных жыхароў і тых, хто трymаў зброю. Паводле расейскіх афіцыйных звестак, цягам першай і другой ча-

чэнскіх кампаній у Чачэні загінула некалькі тысячячай мірных жыхароў. Заходняя крыніцы кажуць пра 80 тыс. Каля 150 тыс. чачэнцаў былі вымушаныя пакінуць сваю зямлю. Пракліночы чачэнскі тэрарызм, расейцы ня кажуць пра яго прычыну — генапід чачэнскага народу.

Наўрад ці ёсьць хоць адна чачэнская сям'я, якая не згубіла сваякоў. Веды аб сваім радаводзе да дзясятага калена, адсутнічаць падзелу на блізкіх і далёкіх сваякоў, жывыя традыцыі кроўнай пометы — гэта самыя кароткі пералік рысаў мэнталітэту чачэнцаў. Горцы — людзі крайнасця. Яны, як мала хто іншы, памятаюць дабро і зло.

Тое, што за час "антытэрарыстычнай аперацыі" загінула 10—13 тыс. чачэнскіх ваяроў, ня цешыць Крэмль. На змену забітым растуць чачэнскія хлопцы, што

Каля 150 тысяч чачэнцаў былі вымушаныя пакінуць сваю зямлю.

залі, як і бутэлька каньяку ў руцэ забітага М.Бараева, — гэтыя антураж, на думку арганізатаў інфармацыйнай акцыі "вызваленне заложнікаў", павінен быў пацвердзіць слова расейскіх палітыкаў пра "адмарозкаў". Для

У 2001 г. расейскія вайскоўцы ад'яўлі, што актыўная фаза "контратэрарыстычнай аперацыі" скончылася. Групоўцы расейскіх войскаў супрацьстаяць аддзелы чачэнскіх паўстанцаў агульной колькасцю каля 2 тыс. чалавек. Але кастрычніцкія тэракты ў Москве паказалі, што можна казаць аб наступнай фазе расейска-чачэнскага канфлікту, якую ўмоўна можна называць "палестынскай". Гэта пацвярджаецца нядыўнай заяўй Шаміля Басаева пра тое, што ягоны "выведча-дывэрсійны батальён шахідаў "Рыядус-Саліхін" рыхтуе дывэрсіі на тэрыторыі Расеі. Значасьць, Расею чакаюць новыя выбухі і захопы заложнікаў. Не апрайдаліся і надзеі расейскага Генштабу на тое, што чачэнскі рух супраціву расколаты. Дзеяньні аддзелаў Руслана Гелаева ў Чачэні, а таксама заяў М.Бараева сведчыць, што працягвае функцыянаваць штаб супраціву, дзеяньніцаў фармавання ў паўстанцаў каардынавацца і кантролююцца Асланам Масхадавым.

Дэмографічны выбух

Москва можа быць пэўная, што аднаўленыне буйнамаштабных баявых дзеяньніяў у Чачэні — справа часу.

Прадстаўнікі расейскай адміністрацыі

вымушаныя признаць, што чачэнскае насельніцтва не-навідзіць "фэлэралаў". Кантроль Расеі над чачэнскай тэрыторыяй сканчаецца за межамі камэндатураў. Унашы расейскія вайскоўцы не кантролююць нават буйных гарадоў. У той жа час, ёсьць падставы меркаваць, што будучая актыўная фаза баявых дзеяньніяў будзе розыніца ад другой чачэнскай кампаніі значна большым размахам. У 1990 г. у рэспубліцы праражвала каля 600 тыс. чачэнцаў. Напярэдадні другой чачэнскай кампаніі, паводле ацэнкі расейскага Генштабу, узброеная сілы Ічкерыя налічвалі каля 26 тыс. чалавек. У 90-я, у часы непрызнанай незалежнісці, у Чачэні адбыўся дэмографічны выбух. Згодна з вынікамі праведзенага ў

кастрычніку 2002 г. агульнарасейская перапісу насельніцтва, у Ічкерыі жыве 1.088.816 чалавек, зь якіх "нечачэнцы" складаюць толькі 3%.

У выпадку эскаляцыі канфлікту расейскім вайскоўцам будзе супрацьстаяць больш моцны па жыву сіле рух супраціву. Страны, якія панясуць расейскія вайскоўцы, будуть вельмі балючымі для расейскага грамадства. З 1998 г. дэмографы кажуць пра дэмографічным крыйзисе ў Расеі. За чатыры апошнія гады страта насельніцтва нашай усходній суседскі складае каля мільёна чалавек. Вельмі турбуе Москву той факт, што жыхароў меншана перш за ўсё ў тых рэгіёнах Расеі, дзе ў складзе насельніцтва мала прадстаўнікі руху супраціву расколаты. Дзеяньні аддзелаў Руслана Гелаева ў Чачэні, а таксама заяў М.Бараева сведчыць, што працягвае функцыянаваць штаб супраціву, дзеяньніцаў фармавання ў паўстанцаў каардынавацца і кантролююцца Асланам Масхадавым.

Зменшыць страты сярод сваіх вайскоўцаў і падвысіць эфектыўнасць аперацыі ў Чачэні Расея магла б празь якасныя змены сваіх узброеных сілаў. Вялікія надзеі ў гэтым пляне расейскіх кіраўніцтва ўскладала на вайскоўскую рэформу.

Сёлета сталася відавочным, што перавод арміі на контрактную форму камплектавання тарпэдадзе Генштабу Расеі. Намаганнямі расейскага генэралітуту быў фактычна правалены эксперымент па пераводзе на контрактную форму камплектавання Пскоўскай дывізіі ПДВ — ідэя міністра Сяргея Іванова. У выніку ў 2003 г. дзяржбюджэт Расеі затраты на правядзенне вайсковай рэформы на 16% менш сродкаў, чым летася.

Утрыманыне Чачэні ў складзе Расеі патрабуе ад апошніяй вялікай крываі. Доброму суседу, які не імкнецца зрабіць цябе бяздомным, можна спачувадаць. Але і ў гэтым выпадку разумныя чалавекі падумае, ці патрэбныя яму чужкія праблемы, калі сваіх ха-

леціць.

Андрэй Ляхович

Чачэнскім дзецям цацкі замяняюць дэталі мінамётных мінаў.

Пяць гадоў адсутнічаў у роднай вёсачцы Шотава Наўгародзкай вобласці 23-гадовы Міхаіл Фёдараў. Увесе гэты час афіцыйна хлопец праходзіў службу ў расейскім войску, куды быў прызваны 20 лістапада 1997 г. Ён не застаўся на звыштэрміновую, не служыў контрактнікам. Проста 29 ліпеня 1999 г. адзін з афіцэраў 503-га мотастралковага палка, дысьлякаванага ва Уладзікаўказе, здаў малодшага сяржанта Фёдараў "у аренду" мясцовым бізнесоўцам.

— Было во як, — расказвае Міхайл. — Прывёў ён мене на КПП нашай часцы і сказаў, што на некалькі дзён я накіроўваюся працаўца вось да гэтага асэтына. Такая дамоўленасць паміж ім і камандаваннем часыці. Гэта цяпер гучыца дзіка, але калі паўтара зь лішкам году назіраеш, што кожнага дня праз КПП на

Яшчэ адзін каўкаскі палоньнік

работы да "новых асэтынаў" выводзяць салдацікаў, — на дзвішчыся.

Якая ўжо там была дамоўленасць, цяпер ведае адзін Бог. Паводле некаторых звестак, за пару рабочых салдацкіх рук "прадавец" атрымлівае ва Уладзікаўказе ад 100 да 500 расейскіх рублёў (ад 6 да 30 тыс. беларускіх) з суткі. Цана залежыць ад кваліфікацыі вайскоўца-падзённіка. Калі ў яго будаўнічая ці нейкая іншая патрэбная пакупніка прафесія, даюць і больш. Могуць узяць адразу на тэдзень, на два. Калі гаспадар трапіцца добры ці спэцыяліст каштоўны, дык ня толькі ежу і пасыцель атрымае салдат, але і гроши. У Міхайлі Фёдараўа дэфіцитнай прафесіі не было.

У арандаванага вайскоўца адбрабалі вайсковы білет, зъмісылі ў асабняк з высокім плотам, дзе трымалі пад нядрэмнай аховай. Так, прызначаўся Міхайл, быў не заўсёды. Чаму? Вазьму грэх на душу і выкажу згадку, што не адчуваў сябе Фёдараў тყы некалькі ўспыхлых летніх дзён ні рабом, ні палоньнікам. "Дэмбэлю" съвяціла пэрспэктыва зарабіць грашанят перад ад-

праўкай "на цывільняк", хай сабе і на чорных работах. Дык у гаспадарскім хляве ня горай, чым у душнай казарме.

Але здарылася неспадзянка. Калі ўсе работы ў арандатара ва Уладзікаўказе былі выкананыя, паводле слоў Фёдараўа, яго пасадзілі ў крытую аўтамашыну ("З камандзірам мы дамовіліся") і жнівенскім вechарам з гораду вывезылі. Як пазней высьветлілася — у Дагестан. Так пачалася трохгадовая паўночнікаўская пакупніка прафесія, даюць і адысія малодшага сяржанта Фёдараўа.

— На мне праста вырашылі зарабіць, — выказвае меркаванне Міхайл. — Але не адразу гэта да мяне дайшло, як і тое, што са мной нікто больш раіца пра работу ня будзе. Лёгка сказаць "раб", але гэтае слова мае на ўвазе прыніжэнны, зьбіцьцё. А тут нічога і не было спачатку: "Міша, дапамажы! Міша, зрабі!" І абяцаці! Ужо абяцаць яны майстры...

Як і большасць расейскіх "рабоў", ён быў пазбаўлены якой бы там ні было магчымасці звязацца з астатнім съветам. Качаваў па гарах і вёсках Дагестану, Чачні, Паўночнай Асетыі. Па-

шанцевала толькі сёлета, калі яго перапрадалі ў Кабардзіна-Балкарью, у паселішча Верхні Куркужын. Гаспадары трапіліся добрыя: удзень Фёдараў пасвіту коз у гарах, а вечарамі быў вольны. Тады і ўдалося яму адправіць у Вялікі Ноўгарад ліст пра сябе дэпутату Дзярждумы Яўгену Зелянову, Герою Рады, палкоўніку-аўганцу¹, пра якога шмат чуў яшчэ ва Уладзікаўказе.

Мы адразу падключылі да працы дэпутата Дзярждумы ад Кабардзіна-Балкаріі Уладзімера Сохава, у якога па чыстым супадзеніні жонка аказалася родам з гэтай вёсکі, — расказаў памочнік дэпутата Аляксандар Уласаў. — Эта вельмі дапамагло, калі давялося вывозіць Міхайлі з Верхняга Куркужына.

Што да ваеннаў працуячы гарнізону Уладзікаўказу, куды даставілі Фёдараўа, дык там высьветлілася, што ён ужо амаль трэх гады знаходзіцца ў фэдеральным вышуку як дэзэрцір. Становішча Міхайлова ўскладнялася ня толькі адсутнасцю дакумэнтаў, але і tym, што 503-і полк да таго часу быў расфармаваны, людзі, якія ведалі былога

салдата, разъехаліся. Давесьці, што за тры месяцы да дэмабілізацыі камандзіры аддзяленняў (якім і быў малодшы сяржант Фёдараў улетку 1999-га) з войска не бягучы, было цяжка. Праўда, работнікі працуячы гарнізону ўзімку выразіліся: "Дэзэрціруй, як раз у дзені, калі яму споўнілася 23 гады".

Сам Фёдараў на ўсю гэту гісторыю рэагуе сέньня вельмі спакойна, калі не сказаць — затарможана: "Усякія гаспадары былі — і благі, і добрая. Там у іх звычайная реч, што нашы салдаты на гаспадарках парабаюць. З гэтага толькі тут зьдзіўляюцца". З усіх жаданняў, якія засталіся пасля пяцігадовай службы ў войску, саме гарачае — зъезідзіць у Пензу, дзе, паводле ягоных звестак, служыць у міліцыі той самы афіцэр 503-га палка, які працаў Міхайлі ў рабства. "Я разумею, што нічога дакаць не змагу, — кажа Міхайл. — Але хоць гляну на яго".

Генадзь Раўкін, "Ізвестія"

Закрыцьцё "Адкрытага грамадзтва"

Джордж Сорас згортае дзейнасць свайго фонду ў Pacei. Ці таму, што лічыць грамадзтва дастаткова стабільным, ці таму, што стаміўся змагацца зь бюракратыяй.

На плякаце расейскага Інстытуту "Адкрытае грамадзтва" (Фонд Сораса) прыведзены слова бацькі-заснавальніка: "...ці вартам прайграваць і кожны раз, няглядзячы ні на што, даю на яго становучы адказ: але, так траба. Я мяркую, што часам змагацца варты, нават калі справа загадзя прайграная".

Але, падобна, "змагацца" ў Pacei Сорасу ўрэшце надакучыла. Два тыдні таму прэзыдент Інстытуту "Адкрытае грамадзтва" (ІАГ) Кацярына Геніева абвясціла, што цяпер дабрачынную дзейнасць Джордж Сорас будзе ажыццяўляць праз Фонд імя Дзымітрыя Ліхачова і што гэта лягічны крок на шляху ператварэння "расейскага заходніх структур" ў расей-

скую". Безумоўна, такое раешніне адпавядае прынцыпу сорасаўскай філянтропіі: абудзіць мясцовую дабрачыннасць і па меры яе актыўізацыі паступова згортаць сваю дзейнасць. Але зъдзіўляе пасыпешлівасць, зь якой Сорас сходзіць з Pacei, — не ў 2004 г., які плянавалася, а ўжо налета. Раствумачыць гэта выключна тым, што яму тэрмінова спатрэбліса сродкі для, напрыклад, актыўізацыі дзейнасці ў ісламскіх краінах, якім філянтроп надае цяпер велізарную ўлагу, наўрад ці магчымы.

Як у вату

Сёння, лічыць Сорас, неабходна разъвіаць адкрытыя грамадзтвы ў краінах Афрыкі, Азіі, Лацінскай Амэрыкі, Блізкага Ўсходу, і для гэтага адкрываюцца ўсё новыя магчымасці. Сродкі для работы ў гэтых рэгіёнах, а таксама для фінансавання ўжо існых сорасаўскіх праектаў у Гаїці, Гватемале, Заходній Афрыцы, Паўднёвой Афрыцы, Інданезіі, Турцыі, Перу і Аўгустіністане будуць атрыманыя за кошт скарачэння бюджетаў нацыянальных фондаў ў Цэнтральнай і Ўсходній Еўропе (у першую чаргу ў краінах — кандыдатах на ўступленне ў Эўропаў). Сярод іншых Сорас плянаваў да 2004 г. істотна скраціць падтрымкі і расейскага фонду — найбуйнейшай за межамі ЗША арганізацыі сорасаўскай сеткі.

Абнародаваныне гэтых плянаў зусім ня стала нечаканасцю. У апошнія гады вядома, што мага фінансіста ўсё больш турбуюць праўлемы глабалізацыі і яе ўплыву на краіны трэцяга съвету. Да таго ж вядома: чым больш стабільнім ро-

біцца грамадзтва, тым меншую цікавасць да яго выяўляе Джордж Сорас. I, нарэшце, сваю актыўнасць у Pacei звініжаюць усе замежныя дабрачынцы, прыватныя і дзяржаўныя, уключочы самага значнага — Агенцтва па міжнародным разьвіццям ЗША (USAID). Па вялікім рахунку, гэта становічы тэндэнцыя: значыць, Расея паступова пераходзіць у шэраг стабільных краін. Іншая реч, як закрыцьцё фонду адаб'еца на айчынным грантаатрымальніку зь якога-небудзь правінцыйнага ўніверсітэту ці невялікай грамадзкай арганізацыі.

Ліст Сораса ніколі не зъдзіў і таму, што ён ніколі і не абяцаў падтрымліваць свае праекты вечна. Яго прынцып: таму, што жыве ў ястачы, треба даць яму рыбу, а вуду, каб той сам змог здабываць сабе харч.

Менавіта гэта будавалася першапачаткові і палітыка расейскага Інстытуту "Адкрытае грамадзтва". I Сорас, і кіраўніцтва ІАГ зъдзіўлі з таго, што ў агліднай будучыні Фонд з арганізацыяй, якая раздае гранты, пе-ратворыцца ў экспертынную раду, якая будзе казаць дзяржаве, мясцовым уладам і айчынным філянтропам, якія праграмы падтрымліваць, а якія не. Пачынаючы з 1996 г., калі стартавала са-мая маштабная праграма ІАГ "Інтэрнэт", Сорас і ягоныя расейскія калегі началі самым рашучым чынам праводзіць у жыцці прынцып суфінансавання, прапануючы ўладам усіх узроўняў браць на сябе частку выдаткаў, звязаных з рэалізацыяй грамадзкіх значных праектаў.

Аднак толкі з гэтага ня выйшла. Гісторыя з "Інтэрнэтам" у гэтых адносінах надзвычай пака-зальная. Урад Чарнамырдзіна гарантаваў гэтай праграме падтрымку (подпіс прэм'ера стаяў пад пагадненнем аб супрацоўніцтве з Фондам Сораса), але по-тym свае абавязкальства пе-раклаў на губэрнатараў, а тыя ў большасці сваёй раскашэльвац-

ца не пажадалі.

Расейскі Фонд Сораса запусціў мноства сумесных з уладамі рэгіёнаў (ад Калінінграду да Краснайрска) праектаў, аднак пазыцыя большасці губернатараў зводзілася да немудраге-лістай формулы: абяцаем усё што хоцяме, абы садраць з вас як мага больш. Былі і выключэнні: з былим ніжага-родзім губернатаром Скляровым, паўпредам Павол-жа Кірыенкам і

томскім губернатаром Крэсам

IAG супрацоўнічай вельмі пась-пяхова, але гэта не зъміняе агульной карціны.

Вялікія грошы

У 1997-м, на дзясятый год сваёй дабрачыннай дзейнасці ў Pacei, Сорас выдзеліў тамтыхшаму Фонду стомільёны бюджет для рэалізацыі прынцыпова новых праграм, такіх як "Будучына без карупцыі", "Мясцовыя самакіраванні", "Сацыяльная адаптация кадравых вайскоўцаў", "Права", "Умацаваныя здароўя насељніцтва Pacei" і "Пушкінская бібліятэка".

Сорас, відаць, цудоўна разумеў, што спрыяў ў ягоным расейскім Фондзе ідуць не бліскучы але, паколькі Фонд яшчэ захоўваў здольнасць генэраваць новыя ідэі, фінансіст лічыў за лепшае заплюшчваць вочы на ўсе гэтыя недахопы. Да таго ж, выбухнуў крызис 1998 г., пала-ла Чачня — усё гэта патра-бавала ад гуманітарных арганізацый тэрміновых мераў. Фонд запусціў антыкрызисную праграму дапамогі расейскім СМИ, праграму для Паўночнага Каўказу "Гарачы пункты" і маштабную праграму падтрымкі правінцыйных універсы-

тэтаў.

Чаша трываньня Сораса пера-пойнілася ў часе канфлікту вакол будынку Інстытуту на Азар-коўскай набярэжнай. На яго прад'явіла права нейкая фірма, у выніку чаго дзейнасць Фонду доўгі час была практычна па-лізаваная. Сорас не палічыў па-тэрбным апэляваць да расейскіх уладаў, хоць меў на гэта маральнае права. Магчыма, таму, што тады ж вырашыў Фонд згарнуць.

Развітанье

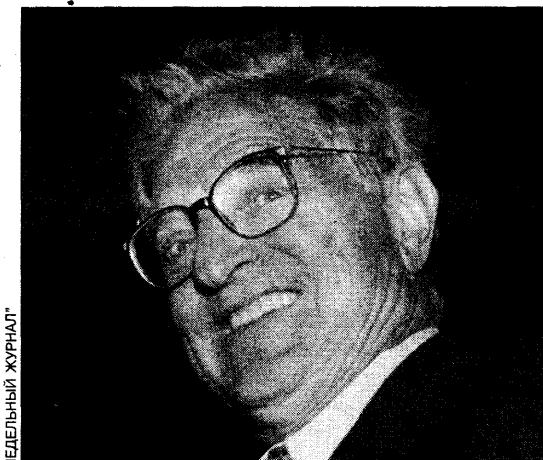
Пры той хуткасці, зь якой Сорас скарачае фінансаваньне расейскага фонду — звыш 20 млн. даляраў у 2002 г. і 2 млн. у 2003-м, — стварыць жыцці-здолныя арганізацыі на базе праграмаў, што яшчэ працаюць, проста немагчыма.

Пяць гадоў таму, чарговы раз адказваючы на пытаньне, ці не зъбираецца ён спыніць сваю дзейнасць у Pacei, Сорас сказаў: "Я пайду з Pacei, калі з'явіцца новы Трацьцякоў". Але, відаць, ста-міўся чакаць амэрыканскі мільярдэр адраджэння расейскай дабрачыннасці. Вось і вы-ходзіць, што замяніць Сораса ў Pacei няма каму.

Алена Казлова,
"Ежenedельны жунал".

Кацярына Геніева

Джордж Сорас

Алесь Матафонаў: “Я здымамо каго хачу”

Беларуская тэлевізія пакрысе зъмяняеца. Становіца менш палітыкі, зъяўляюца праGRAMы, скіраваныя на папулярызацыю нашай гісторыі (“Турнір”), літаратуры (цыкл “Цені і постаці”). Гэтая эвалюцыя звязаная з прыходам на тэлевізію новага, постсавецкага пакалення. Сённяшні госьць “НН” — Алесь Матафонаў, 25-гадовы рэдактар Дырэкцыі дзіцячага і мастацкага вяшчання БТ. Ён аўтар цыклу “Цені і постаці”, што быў прысьвеченны малавядомым старонкам жыцця й творчасці Янкі Купалы і Якуба Коласа, вядучы “Біяграфіі слова”.

“НН”: Алесю, распавядзі крыйху пра сябе. Ты мянчук?

Алесь Матафонаў: Не, я нарадзіўся ў Печах пад Барысавам. Потым, калі мне не было яшчэ году, сям'я пераехала ў Клецак. Бацька мой вайсковец, пра паршчык, і яго туды перавялі. Таму большую пакуль што частку жыцця я пражыў у Клецку.

“НН”: А на БТ якія шляхі прывялі?

А.М.: Калі вучыўся ў Беларускім універсітэце культуры, праходзіў на тэлевізіі практику. А скончыўшы вучыцца, размежаваўся туды. Працаўшы пад кірауніцтвам Уладзімера Содалія, які падказаў мне багата практичных рэчак. Яшчэ сваім настаўнікам лічу Вячаслава Ракіцкага, у якога я вучыўся ва Ўніверсітэце культуры. Яны абодва далі мне вельмі шмат — і што тычицца працы, і па-чалавечаму.

“НН”: Як зьявіўся цыкл “Цені і постаці”?

А.М.: Два гады таму ўзынікала аднайменнае часовае творчае аўяднанне, якое зъняло пяць перадачаў. Яны былі прысьвеченныя Адаму Бабарэку, друйскім марыянам, Вячаславу Селяху-Качанскому, Міхасю Забейду-Суміцкага

му і беларускаму піву. Пасля аўяднанне зънікла, сама распушыцілася.

Сёлета мы зноў сабраліся, каб зрабіць спэцпроект, аднаразовую акцыю — зъняць перадачы да 120-годзідзя Янкі Купалы і Якуба Коласа. Назваць яго вырашылі гэтаксама, як і аўяднанне, — “Цені і постаці”.

“НН”: У Вашых перадачах здымамо каго дзеячы культуры, якіх мы ня бачылі на БТ гадоў сем. Ці не ўзынікала з гэтым проблема?

А.М.: Аніакай цэнзуры, анікіх проблемаў з тым, каго здымамо, не ўзынікала: я сустракаюся з кім хачу і здымамо як хачу. Так, у падрыхтоўцы цыклу “Цені і постаці” бралі ўдзел Віталь Скала-бан, Уладзімер Конан, Пятро Вячоночка...

“НН”: Ці можна такую бесцэнзурнасць лічыць съведчаннем ператварэння БТ ва ўсё больш “нацыянальны тэлеканал”?

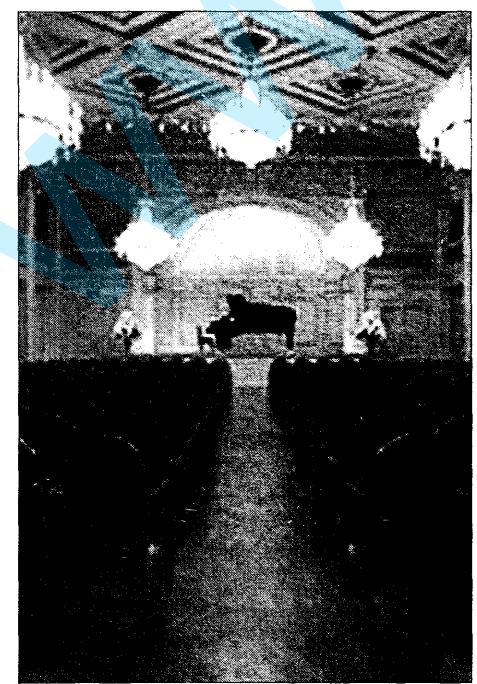
А.М.: Не, пакуль што ўсё гэта вельмі павярхно. Хутчай можна казаць пра набыццё “мясцавага каліярту”.

“НН”: У праграме, прысьвечанай Купалу, твая група здымала гатэль “Масква”, дзе загінуў

музыка

Oslo Kammermusikk Festival

Нарвэгія сёньня — прататып таго, чым магла бы стацца Беларусь, калі б захавала незалежнасць у 1918 г. Гэта заможная добраўпрадаваная краіна з падкрэсленай нацыянальнай культурнай адасобленасцю, нават закрытасцю. Нарвэгія не ўваходзіць у Эўразія, але да Шынгенскага пагаднення сёлета далучылася. На вуліцах Осла съвет нэграў, арабаў, кітайцаў, часта пачуеш італьянскую, польскую, расейскую гаворку. Амаль кожны тут валодае ангельскай мовай, ды ўсё ж нарвэская пануе паўсюль.

Цягам стагодзьдзяў краіна была дацкай ды швэдзкай калённай, але здолела захаваць адметны лад і традыцыю.

Штогод у жніўні ў Осле адбываецца прэстыжны фэстываль камэрнае музыки. Заўсёды ён шыроко разэклямаваны, выдаецца шыкоўны праспэкт, 95% квіткоў распрадаюцца загадзя. Канцэрты адбываюцца і ў вялізным сучасным “Oslo Konserthus”, і ў стылёвой стара-даўнія залі “Gamle Logen”, дзе гралі Ліст, Грыг і Рахманінаў, і ў катэдральным саборы, і ў невялічкіх кіркага.

Па ўзроўні імёнаў і слухацкай увагі наша “Беларуская музычная восень” не саступае Ослу. Розніца хіба ў тым, што тут ці на ўсе імёны “постсавецкія”, тады як нарвэсцы запрашаюць музыкаў з усяго съвету.

Сёлета на адкрыцці фэстывалю Другі канцэрт Бартака выкананы сусветна вядомы піяніст Лéйф Увэ Андснэс. Незадаром ўзбраўшы пакінёт канцэрт Гаген-квартэту з Нямеччыны — дасканалая зладжанасць, тонкае разнастайнае гучаньне, цудоўнае адчуванье асалоды ад музыканьня разам. Нездарма цяпер у каталёгу “Deutsche Grammophon” амаль уся сусветная клясыка, на-

пісаная для струннага квартэту, ёсьць у выкананьні гэтых музыкаў.

Вядомы нарвэскі віялянчэліст Трулс Мэрк сыграў Шостку сконту Баха. Яго выступ паставілі на самы канец праграмы, пасля ма-гутнага хору, мо таму інструмент гучай нібы няўпэўнена. Некалькі клявірных канцэртаў Баха запар выканала непараўнальная Анджея Г'юйт.

Крышталны гук, тонкая фразоўка, дакладныя штырхі ў спалучэнні з элегантнасцю. Вельмі шмат і на вельмі добра граў на фэстывалі піяніст з Ізраілю Аляксандар Марковіч. Рызыкоўную праграму з твораў Шумана выкананы нарвэскі піяніст Сыгрут Слотэбрэк. У самой ягонай позе адчувалася напружанасць і жорсткасць, але на працягу канцэрту выяўляліся проста сцудоўныя моманты, ды тэхнічна гэта было амаль дасканала.

Гэтым фэстам музычнае жыццё Нарвэгіі не абмяжоўваецца. Цудоўныя канцэрты цалы год дае сымфанічны аркестар Філармоні. Буйныя канцэрты ў фэстывалі ладзіцца на толькі ўсталіцы, а ў іншых, часам маленых гарадох. Такая яна — Нарвэгія, далёка не правінцыя Эўропы.

Віталь Стажевіч, Осла—Менск

Анатоль Кляшчук

пээт. Гэта будуць ужо гістарычныя здымкі...

А.М.: Так, мы паехалі ўлетку, калі было вядома, што гатэль зъбираюца зънесьці. Сам будынок цяпер пад высяленнем — пустуе. Мы бачылі дэзверы, зь якіх Купала апошні раз выйшаў, парэнчы, цераз які ён вывалиўся. Аднак у пакой, які займаў Купала, нам патрапіць не ўдалося, бо там цяпер нейкі офіс. Даўялося здымка абсалютна аднадыбычны, але іншы нумар. Супрацоўнік службы бяспекі гатэлю, з якім мы размаўлялі, даволі абыякава кінуў: “Ня ён першы, на ён апошні, хто адсюль зваліў-

ся”. Ён быў перакананы, што Купала зваліўся сам, выпадкова.

“НН”: А ці была гутарка на контакт захавання і перадачы ў Беларусь фрагмэнтаў гатэлю, датычных Купалы?

А.М.: Так, мы размаўлялі пра гэта з намеснікам маскоўскага мэра Юр'я Лужкова Францішкам Каўрыгам — кірауніком нацыянальна-культурнай аўтамоніі “Беларусы Расеі”. Ён абыяць паспрыяць перадаче фрагмэнтаў кабінету ў Менск. Але для гэтага патрэбны зварот адсюль, зь Беларусі.

“НН”: Алесю, вось існавала творчае аўяднанне “Цені і по-

стасці”, потым аднайменны спэцпраект. Ці будзе працяг? Або “Цені і постаці” сваё ўжо адзначыў?

А.М.: Задумы ёсьць. Хачу зрабіць праграму з умоўнай называй “Спэкархі” і распавядзіць там пра невядомыя старонкі нашай гісторыі. Але гэта далейшая пэрспэктыва. У хуткім часе мяркуем з калегамі падоўжыць праграму “Біяграфія слова” з трох хвілін да пяці. Гэта дазволіць нам увесці ён расклад і пазначаць у праграме, а ня ставіць для затыкання этэрных “дзірак”, як было дагэтуль.

Гутарыў Аркаль Шанскі

дискографія

“ДЕЛИКАТЕСЫ, №1”.

Аляксей Шадзько і гурт “Сястра”. (р) 2002.

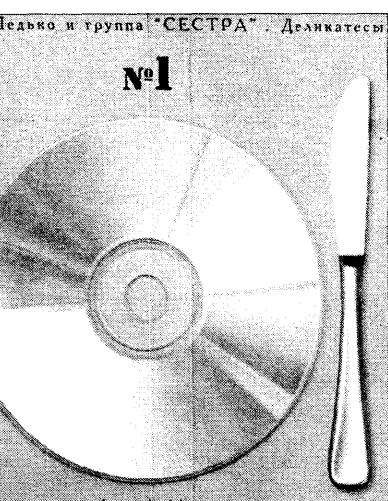
Новы — ужо сёмы — альбом Аляксея Шадзька на 90% складаецца зь песен, якія прысутнічаюць у ягоных папярэдніх альбомах, пачынаючы яшчэ з касэты “По колено в небесах”. Адзінай новай рэч — дададзеная як бонус-трэк “Песня про новую скатерть”, надзвычай рокавая і экспрэсіўная — ёю апошнім часам братка Шадзько і ягона “Сястра” адкрываюць кожны свой канцэрт.

Любы “The Best” заўсёды выклікае спрэчкі сярод слухаючых: кожнаму хочацца бачыць у падборы свае ўлюблёныя творы. “Далікатэсы” ад Шадзька даюць уяўленне пра яго як пра творцу і выканануцу досьць стрыманага, лірычнага і нават крыху рамантычнага, хоць аніводнага твору романсавага характару ў альбоме няма, як няма ў экспрэсіўных пе-

сень кшталту “Это не рок-н-ролл”. Хіба што “Колыбельную” ня варта даваць слухаючым дзецям перад сном: ёсьць там адно слоўца не для дзіцячага садкана.

Альбом мае гэтую middle of the road скіраванасць, нагадваючы нешта накшталт вячэры ў недарагой утольнай кавяраніцы дзе-небудзь у Вільні. Зы

мілай паненкаю. Вось чаму ў альбоме прыблізна паўночна проста добрых песен і тых, што сталіся шлягераам (з “Марусій” на чале). А такая знакавая песня, як “Прошай, мой малыч”, выдадзеная ўжо ў чацьверты раз, калі лічыць ста-

рыйніл “Гіт-парад “Беларускай маладзёжнай”.

Да ўсяго — чыстая, дасыціна, дакладная праца мастакоў, ўсё тых жа Войчанкі ды Цэсьлер. Вось ужо чатыры гады запар Аляксандэр Рэгулярна выдае альбомы, якія па культуре і класе выканання для Беларусі — ледзь ня ўзорныя. Далікатэс, адным словам!

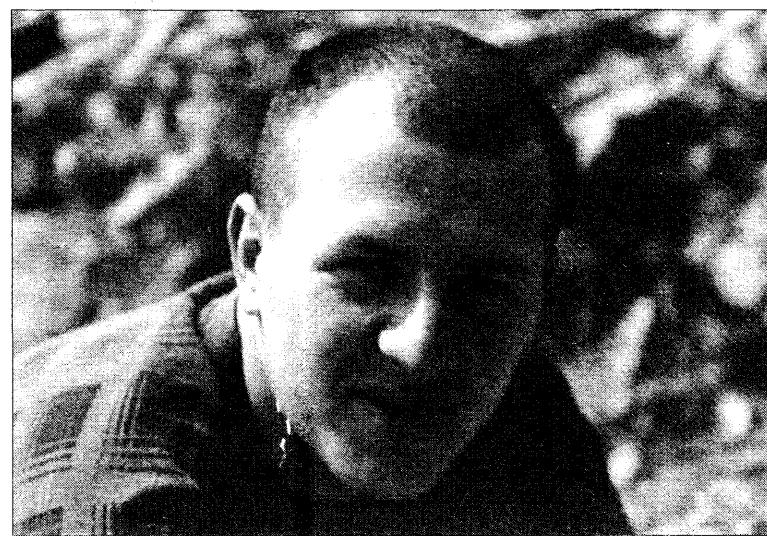
Неядомы СЛУХАЧ

ЭСЭ

Аб тым, што ёсьць такія людзі — габрэі, я даведаўся ў пачатковай школе. Невядома з чыёй падачы ўся нашая кляса неяк пачала абліміроўваць адну захапляльную тэму: аказваеца, Жэня Вігдорчык, Міша Розін, Дзіма Мэндэльсон і Міша Ефэ — габрэі. Мы, "звычайнія", колькі дзён потым падыходзілі да іх і распытвалі, ці сапраўды яны габрэі і што гэта такое. Мы тады для сябе запомнілі: габрэі бываюць добрыя і дрэнныя. Добрыя — гэта як ціхміны Розін і свойскі Вігдорчык, а дрэнныя — гэта як Ефэ (Мэндэльсон вечна бегаў дзесяці і ня ўлічваўся).

Ефэ быў самym маленькім і хваравітым нават у параўнанні зь дзяўчынкамі, яго да траеція клясы за ручку ў школу прыводзілі бацькі. Нягледзячы на пэўнае спачуванье да Мішы — немаёлём мэдэястра ў раддоме атруціла яго так, што ён ледзьве выжыў, — нашая кляса яго не любіла, бо ён вечна вішчай і лажаўся са сваёй суседкай, а таксама на ўсё, што мог, скардзіўся настаўніцы. Гэтая нелюбоў да Мішы перарасла ў цкаваньне. Захоплены агульным азартам, я аднойчы запісаў для сябе на прамакатцы вершык "Если в кране нет воды", а ў канцы прыпісаў яшчэ пару строф асабіста супраць Мішы. І забыўся паперку ў парце. На наступным уроку ў клясу ўварвалася настаўніца і,

Старыя рахункі

трасучы ў паветры маёй прамакаткай, зарыла: "Хто гэта напісаў, устаць, а то я ўсё адно даведаўся." Я ўстаў. Настаўніца павалакла мяне адразу да дырэктара — гэта быў самы вядомы і значны на той час габрэй у горадзе, кіраўнік найлепшай школы вобласці.

Спадар Місьнікаў моўчкі выслухаў настаўніцу (у сваёй прамове яна закранала ня столькі маю асобу, колькі свой інтэрнацыяналізм, а таксама мэты перабудовы). Калі яна сышла, дырэктар прачытаў вершы і спытав: "А што, ня любіце таго Мішы?" — "Ня любім", — скроўзь сльёзы прапішчаў я. "А супраць габрэяў ты што маеш?" — "Ня ведаю!" Праз хвіліну ён мяне адпушыў словамі "Больш так не рабі".

Наступнай маёй ахвярай быў Вігдорчык. Някак на пустым калідоры, каля прыбіральні, мы з ім сустэрліся сам-насам, і ён называў мяне крыйднай мянушкай. Я даў

яму па твары. Ён даў мне таксама, так што мы больш не сябраўвали.

Потым была сутычка з Розінам. Мы штурхаліся на лесьвіцы, і я піхнуў яго так, што ён усёй галавой уехаў у агромністы жывот тойстай настаўніцы. Тая скапіла яго за кучараўня валасы і хвіліны дзіве тузала туды-сюды, пакуль Міша не пачыраваў. У мяне аж душа зайшлася, як я ўявіў, што мне зараз ад яго будзе. Розін счакаў, пакуль выйдзем са школы, і адвёў мяне ўбок. Гледзячы з-пад паўкрытых павекаў на мае ногі, ён сказаў: "Не хачу з табой цяпер разбірацца. Вось прыйду ў школу пасля лета, ужо тады я табе дам. Я папрашу бацьку, каб ён навучыў мяне дзюдо". Усё лета мяне перасльдаваў прывід Мішы, але наступным верасьнем выявілася, што Розіны зъехалі ў Ізраіль назаўсёды.

Мэндэльсон пратрымаўся ў нас

даўжэй за ўсіх (Ёфэ і Вігдорчык таксама зъехалі). Някак я сварыўся зь ім на фізкультуре, паволі стукаючы каржакаватага Дзіму ў грудзі, як раптам ззаду на мяне скочыў яго сябар Лёша і ўдарыў нагамі ў спіну. Я наляицеў каленам на сціну і потым гадзіну ня мог хадзіць.

У студэнцкія гады я пацярпей ад габрэйства сам, прычым вельмі нечакана. Я стаўся носьбітам чыстага сэміцкага твару (такіх шмат на Пагарыні, адкуль маці): гарбаты вялікі нос і ўцягнутыя шчокі. Цяпер я паўсюдна заўажаў пільныя позіркі на мой профіль, усъмешкі і паўзы ў размовах, калі згадваліся габрэі. Альбо наўпростыя пытанні: "А якое дзвічое прызвіща Вашае маці?" Зрэшты, гэта мела адзін плюс. Наш прафэсар Рыер успрымаў мяне надзіва становічай і мала таго што ня выгнаў з ліку бакалаўраў за пропускі, а яшчэ прапанаваў пісаць у яго дыплёмную і потым дысэртацию.

Цяпер, наеўшы круглыя шчокі сямейнага дзядзі, сваё ўласнае габрэйства я пакрысе пачынаю губляць і ўспрымаў гэта хутчэй абыякава, чым з радасцю. Але нядаўна праблема антысемітизму загукала ў новай якасці. Мне на вочы папалася дзікая звязката пра аднаго чалавека, які можа выявіцца майм продкам. Нейкі стары аршанец Бінююкоў трапіў у паліцыйскую хроніку пачатку XX ст., бо падчас габрэйскага пагрому, ледзьве ўзыняўшыся з ложка, дакульгаў да месца бойкі і, ужо ня маючы сілаў забіваць, задавальняўся вым, што калупаўся мыліцай у мазгах мерцьвякоў.

Аляксей Бацюкоў

Людка Сільнова

Крывыя вулкі Вільні...
Калісі вайкі тут вылі
На беразе Вяльлі
І звалі чарадзейства
На ласку і зладзейства,
А дні, як сынег, ішлі...

Паўночная сталіца!
Багіня і ваўчыща:
Блізьнят узгадаваць,
А потым — абярнуцца
Клубком зъмяіных вуліц
І ў Вечнасці растаць...

Каменная легенда.
Наш храм, статут і крэда.
Ды — ветрам паняслю
Насення парушынку,
Як белую сняжынку
На чорнае крыло...

Я для цябе — вецер,
Я — замак халодны, пусты
І самы ўліўны на съвеце...

І ці азірнешся ты
На шоргат асеньняга вецьца?

ЖЫВАЯ ГІСТОРЫЯ

Мой дзед

У часы майго жаўтадзюбага піянэрства, калі, ідучы ў школу, мы зь сябрам Андрэйкам шчыра радаваліся, што жывём у Савецкім Саюзе, прамовы майго дзеда Аляксея, ці "діда Олькісія", як казалі аднавяскоўцы зь Месткавічай, здаваліся недарэчнымі.

Дід Олькісій, шляхціц, за польскім часам меў добрую гаспадарку і нават атрымаў за гэта ад уладаў "наган, каб бараніцца ад басякоў". Перад вайной раскулачыць яго не паспелі. Іронія лёсу: 22 чэрвеня ён зь сям'ёй мусіў ехаць у Пінск на вакзал, а адтуль у Сібір, але пачалася вайна і зь Пінску ўсе эвакуісьці разъбегліся. Але "таварышы" на сваіх ворагаў не забываюцца, таму ўпяклі дзеда ў Казахстан ужо пасыль вайны.

Выїшаў "ворагам народу", калі яму было за 50. Ніводнага дня не працаваў у калгасе, але здолеў невядома як адбудаваць гаспадарку, купіць хаты сыну і дачца ў цэнтры Пінску. Меў кана. Дзед гадаваў мяне да школы, але я мала тады слухаў яго. Цяпер вельмі шкаду.

Дзед часта казаў, што прыйдзе час — і Савецкі Саюз разваліцца, як гліняны збан. Мне гэта было трохі дзіўна чуць. Як? Магутная

прылады, кормяцца сама мене тры сям'і.

У 70-я дзед набыў найношчу на тия час прыўмач "Маяк". Колькі памятаю, вечарамі слухаў і "галасы", і "Маяк", і "Нямецкую хвалю"... Слухаў усё. Я быў тады малы і вельмі хацеў мець такі прыўмач з падсветкай ды стрэлкай узору, якую скача ў такт з голасам ці музыкай.

— Діду, оддасы мі транзістор?

— Унучку, як помру, то будэ твой, будэш слухаты...

— А, колы ты шчэ помрэш, я заро хочу!

Дзед памёр 10 гадоў таму. На хаўтуры сабраўся незвычайны для ўжо вылюнелых палескіх вёсак натоўп. Гэтага рабіць не прымусіш — діда Олькісія сапраўды паважалі. Па дарозе на могілкі я сядзеў у кузаве газіка побач з трункой. На падушцы гойдалася галава майго памерлага дзеда, які раптам стаў вельмі малы, а бацька ўвесь час неяк саромеўся, што ў мяне былі тады дубігія валасы.

Цяпер я маю дзедаў "транзыстар". Ён сапраўды стаў майм пасляльня на тэлерадыё. Слухаю "галасы", але хачу чуць яго — майго "діда Олькісія". Ты такі цяпер мне патрэбны, діду...

Аляксей Дзікавіцкі

НОВЫЯ КНІГІ, ДАСЛАНЫЯ Ў РЭДАКЦЫЮ

Беларускія энцыклапедійны спруднікі: Бібліографія / БІНІМ; Уклад. В. Кіпель, З. Саўка. — Нью-Ёрк-Менск, 2002. — 570 с.

Пабачыла сьвет выданьне, якое — упершыню ў айчыннай бібліяграфіі — прэтэндуе на поўнае адлюстраванье лексыкаграфічных набытка беларускага мовазнавства ад XVI ст. і да сёняння. У катэлёзе пададзена больш за 2000 бібліографічных записів на перакладні, артаграфічных, тлумачальных, тэрміналагічных, дыялектных і іншых беларускіх слоўнікі. Улічаныя на толькі лексыкаграфічных выданьнях, надрукаваныя ў Беларусі, але й тая, што выходзілі ў іншых краінах. Адлюстроўваючы слоўнікі, якія існуюць адно ў форме рукапісу ды картатэкай, а таму невядомыя ці цяжка даступныя для большасці даследнікаў. Асобны, хай пакуль і невялікі раздзел складае пералік электронных спруднікі беларускай мовы. Кнігу можна знайсці на сядзібах ТБМ ды БНФ, дзе яна каштуе 12 тис.

Адамчик В. Нязрушаны камень: Апавяданні. — Менск: Сучасны літаратурны, 2002. — 320 с.

Зборнік высакаякаснай прозы ўключычае творы, напісаныя Вячаславам Адамчыкам у апошнія гады жыцця. У дадатку зъмяшчаючы таксама апавяданні Адама Глебуса, прысьвечаныя бацькам. Кніжку можна купіць на выставах у ТБМ ды БНФ, а таксама замовіць праз "Кнігі — поштай".

Ліцвінаў М. Сутрэча ў пустечы: Сачыненні. — Менск: Беларускі кніга-збор, 2002. — 52 с.

Цяжкая мэтафізыка, замашаная на шматлікісці сэнсай ды гукапісе, — гэта можна акрэсліць асаблівасці "германічнай пазытывічнай праасторы", створанай у зборніку.

Выбары Прэзыдэнта Рэспублікі Беларусі — 2001: Факты і каментары / Пад рэд. М.К.Пліска. — Менск: Тэсэй, 2002. — 248 с.

Падзея, што доўга яшча будзе вярэздзіць разумы, выклікаючы не-задавальненне сабой або крывыя усъмешкі, асьвятляеца ў гэтым зборніку з пазыцыяў незалежнага нацыянальна-дэмократичнага цэнтра "Вясна", Кансультатыўнай рады апазыцыйных палітычных партый па выбарчым праве, міжнароднай нацыянальнікі. У кнізе зъмешчаныя вынікі спрадаванія АБСЭ ды Асацыяцыі арганізацараў выбараў краінаў Цэнтральнай і Усходняй Еўропы, звесткі пра вынікі галасаваньня на парушэнні.

Тациана Вабішчэвіч

піларама аналітычна

Вось зла

У сёньняшній "Пілараме аналітычнай", прысьвеченай апошнім палітычным скандалам, бяруць узел вядомы журналіст Тыкубовіч, апазыцыйны палітык Лабэцька і нехта Хтозік. Праваслауны аналітык Касыцям эмацийна выказваецца з нагоды адмовы МСЗ Чэхіі выдаць візу Гаранту Канстытуцыі.

Касыцям: А, паскуды! Каталікі! Пратэстанты! Гусіты! Жыдамасоны! Амэрыканскія падпявальцы! Ну нічога — будзе і на нашай вуліцы 68-ы год!

Тыкубовіч: Супакойцеся, калега! Як адзначыў Гарант Канстытуцыі, курс на збліжэнне з Эўропай, пашырэнне інтэграцыі з Расеяй і адначасова ўмацаванне суверэнітету застаецца наязмінным, нягледзячы на непажаданыя для саюзнае дзяржавы дзеяньні кіраўніцтва Расеі, якое яшчэ не зразумела, што нікуды ад нас ня дзенеца.

Лабэцька: Правільныя дзеяньні! Не плацілі за газ — мерзьніце цяпер. Ніяма чаго міне гроши на квіток да Масквы зьбіраць.

Касыцям (з надзеяй): Дык ці сабралі хоць?

Лабэцька: Якое там! Хапіла раз Хамакадзе патэлефанаваць.

Тыкубовіч: Пачытаем, пачытаем...

Лабэцька: А я маю інфармацыю з расейскіх крыніц, што Гаранта не пусцілі ў Чэхію, бо ён вёз у сваім самалёце чачэнскую сям'ю з сарака пяці баевікоў.

Касыцям: Да не баевікоў, а будаўнікоў — для ўзвядзення часовага кампактнага

бункеру на тэрыторыі Прагі. Чэхі ж самі сказали, што ня ў стане забяспечыць неабходныя ахоўныя мерапрыемствы. Астатнія два самалёты "Белавія" мусілі перавозіць мяхі з цэмэнтам і арматурой.

Лабэцька: Экспартыза паказала, што пілёты, пабыўшы ля тых мяхоў, уяўлі сябе асамі "Люфтвафе" і шляхам прыцэльнага бамбардавання зацементавалі некалькі гектараў ворыва. Старшыня мясцовага калгасу плянуе паставіць там такі...

Касыцям: А што ж яны там думалі, на загніваючым Захадзе, — нас можна нагамі таптаць? Мы тут стаім апошнім славянскім рубежам, не пускаючы да іх нелегальнай кантратанду наркотыкаў і вітамінцаў, а яны нам — "вось зла"? Але няхай ведаюць шырыню наше душы! У тых мяхах быў пакуль што не какаін і не стрыхнін, папросту сярод цэмэнту паклалі колькі нашулак з ладанам — дзеля хутчайша праваславянізацыі заходняга свету.

Хтозік: Дарэчы, пра Ладэна. Глядзіце, каб усходні не давялося славянізаць.

Апошняя заява Пуціна пра абраузанне была зробленая ня проста так: Расея ў хуткім часе прыме іслам.

Касыцям: Ну, тады трymайцеся, пракляты імпэрыялісті! Гэта ж якая вось атрымаецца! Мы, Расея, Садам, Назарбаев з Нязавым, а там і Фідель з-за ажайну працягнё брацкую руку даламогі. Алаг акбар!

Невядома, да чаго нашыя аналітыкі даварыліся б, калі б не прыйшоў факс з адміністрацыі Гаранта, згодна з якім усе мусілі тэрмінова звязіцца на суботнік, што праводзіўся ў рамках месячніку навядзення парадку на зямлі.

Адзел аналітыкі

Дарагая Кацярына! Не сумуй, што вакацыі скончыліся, усё будзе добра! Спадарычна Ганна

Верыць Бога і любіць Беларусь — вось нацыянальная ідэя. Ісус цібে любіць! Брат

Нацыянальная ідэя — "Беларуская форма — хрысціянскі ѿмесьт". Ісус Хрыстос збяціць Беларусь! Той, хто верыць Грантасмокі ўжо ўцягнуўшы ў сцнэр рэзыму "мясісавы поздавабары" і атрымалі ад яго апліксіменты. Людзі, колькі можна падтрымліваць прайдзісвеяту і запрадаўчай Радзімы?

Тэмы па анг. мове абуітурыентам. Капэрта са зв/а. А/с 223, 220030, Менск-30

Студэнтка прыме ў падарунак кампютар. Т.: 211-00-00, а/б.124468, Тайна

У наступным годзе я ўжо ня буду чытаць "Народную Волю", "Прэссбл", "Нашу Ніву", "Новы час". Шкада, але ня спрадузілі маіх надзеяў, шэльмы, Беларусь

Абсалютная большасць людзей у РБ наагул не чытае газет! Не хапае грошы, каб выпісаць (дый тыя друкавуючыя лукту — для сябе ды пра сябе?)

Здаецца, у нашай краіне трэба самому выдаваць газету — таксама як верши свае друкаваць уласнаручна? Іншага выйсьця няма?

КАНТАКТИ

Мінчук (41, 170, 53) з в/а, бяз шк/зв. Пазнаёмлюся з жанчынай, якіх дай паднёты, бяз шк/зв. шырай, хатній. Магчыма стварэнне сям'і. А/с 6, 220012, Менск

Беларускія слова ў поўныя голас! Штонядзелю ля помніка Янку Купалу а 13-й. Сябры Кансэрваторыя-Хрысціянская

Партыя — БНФ

кнігі, музыка

"Беларускія кнігі" 21-я кніга сэрыі — Ігнат Дамейка, "Мае падарожжы". Набываць

Кніга Паўла Севярынца "Пакаленне Маладога Фронту" ў Інтэрнэце — MFRONT.ORG! Гісторыя млададзі народжанай 7-76. М.Ф

Можна набыць кнігу да 1940-г. в. са збору Гістарычнага таварыства Ляхавічча: "Жалейка" і да таго падобных. Т.: (233) 22-5-63

праца

Шукаем **ніяно/хатнюю гаспадаўню** на 4 гадзіны працы ў дзень 5 дзён на тыдзень. Гуляль ў дынамічнай падкамагаць у гаспадары. Т.: 231-55-71

Швачка шукае працу ў хаце (досьвед працы з трываткам, тэкстылем і інш.). Т.: (216) 46-3-06 (Дзяржынск)

Набор тэкстаў, радыкатура, карактурна пераклады Бел., анг., рас. мовы. Яканса. Т.: 211-68-81. Алена (17.00—21.00)

Зробім на замову беларускія пасыя і шмат іншых харошых рэчн. Пайдж.: 207-00-00, а/б. 19217. Т.: 252-86-28

Беларускі візітнік — поштай! Замовы па т.: (8-01642) 37-7-76. E-mail: igvar@tut.by

Конкурсны набор у прэсавую службу "Маладога фронту".

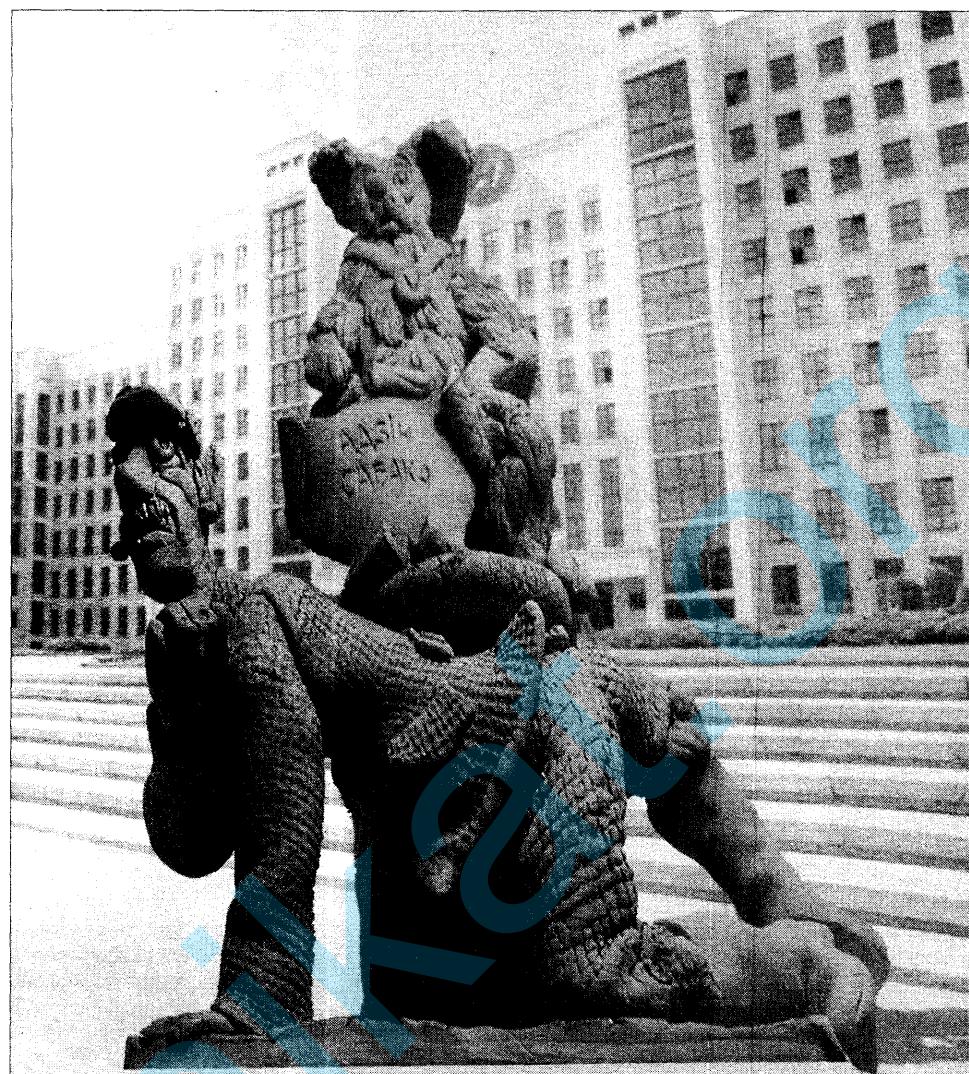
Звяртанацца: Варашэні, 8, шточачыцвер, 18.00. Аляксей Шэйн

Р.Р.

Святая парафії

23 лістапада а 12-й грэка-каталіцкай парафіі Абраза Маці Боскай Нястомнай Да памагі адзначае ў Чырвоным касцьцёле сваё дзесяцігодзінне, а таксама 40 гадоў з дня нараджэння прафесора Казімера.

В.П., Менск

Сабаку — у Прагу!

Аднаго сабаку не пусцілі ў Прагу. Граждан, даведаўшыся пра гэта, усю ноч піў гарэлку і прымушаў ката танцаўца зь ім танга.

Адзін сабака выступіў у Празе перед сябрамі NATO. Граждан выступіў перед жонкай і дзецімі, а суседзі выклікалі міліцыю, якая прыехала праз тыдзень.

Аднаго сабаку нікуды не запрашалі, і ён спакойна сядзеў дома. Граждан бегаў па кватэры і кryчаў: "Мы мірныя людзі, но наш браняпоезд стаіць на аласным пущу!"

У калажы выкарыстаны макет помніка Сабаку і Граждану аўтарства Геніка Лойкі.

Аўдыё, відэа, CD, кнігі ў Гомелі: плошча Паўстання — штонядзелю да 13.00. Тэлефон: 45-11-51. E-mail: bandrej@tut.by

Безнадзеяна: Ня бойся! Пакуль пакіча той вечар, сюца атрымае заспакаенне. Адкрый вочы, трымайся макней реалнага, і жыццёвай лодзь дапаможа знайсці надзеіны бераг. Беражанка

Алесь Камоцкі ізноў запрашает Вас на сядзіцу, наслухаць, пра адное юноміць, пра другое забыцца... Карацей — на чарговую сцярэць ў Дом Літаратара: нон з марозікам 3.12.2002 19.00	незалежная газэта заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991 галоўныя рэдактары "Нашай Нівы": З.Вольскі (1906), А.Уласаў (1906—1914), Янка Купала (1914—1915), А.Луцкевіч, У.Знамяроўскі (1920), С.Дубавец (1991—2000). сакратарка рэдакцыі Настя Бакшанская галоўны рэдактар Андрэй Дынко выпускны рэдактар Сяргей Ерш карактар Сергей Петрыкевич карактарка Галіна Рабянкова нам. галоўнага рэдактара Андрэй Скурко мастацкі рэдактар Андрэй Чык выдавец і заснавальнік Фонд выданьня газэты "Наша Ніва" АДРАС ДЛЯ ДОПІСАЙ: 220050, Менск, а/с 537 Tel/fax: (017) 284-73-29, (0296) 13-32-32. E-mail: nn@promedia.by On-line: www.nn.by
---	--

Уважаю вольны.

© НАША НІВА. Спасылка на "Нашу Ніву" абавязковая. 8 палос фарматам A2. Друкавана РУП "Выдавецтва "Беларускі Дом друку". Менск, пр. Скaryны, 79. Рэдакцыя не насе адказнасці за змест рекламных абвестак. Кошт свабодны. Пасывданне аб регистрацыі пэрыядичнага выдання № 581 ад 4 ліпеня 2002 г., выдадзенне Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь. Юрдычны адрес: г. Менск, вул. Калектарная, 20а, п. 2a.

Наклад 3914.

Нумар падпісаны ў друк 20.11.2002.

Замова № 8048

Рэдакцыйны адрес: Менск, Калектарная, 20а/2a

КУПОН БЯСПЛАТНАЙ ПРЫВАТНай АБВЕСТКІ

Запоўніце гэты купон, і мы надрукуем Вашу абвестку [не больш за 15 слов] бясплатна. 220050, Менск, а/с 537

Тэкст

Імя і прозвішча
Адрес, тэлефон